

Beteckning: Rel D 5:H00

Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap

Ithna Ashery – en del av islam
En fenomenografisk jämförande studie av
Ithna Ashery i Iran och Sverige

Jan-Eric Andersson
Oktober 2001

D-uppsats, 10 poäng
Religionsvetenskap

Religionskunskap D
Handledare: Åke Tilander

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 BAKGRUND	2
2 INLEDNING	4
2.1 ALLMÄN INTRODUKTION - ISLAM	4
2.2 NÅGRA SKILLNADER MELLAN SHIA OCH SUNNI RÖRANDE DE FEM PELARNA	5
2.3 MUHAMMED	6
2.4 SPLITTRINGEN INOM ISLAM EFTER MUHAMMEDS DÖD.....	6
2.5 KERBALA OCH DESS BETYDELSE FÖR SHIITERNA	8
2.6 TOLV IMAMER ELLER İTHNA ASHERY	9
2.7 IMAMENS, ELLER DE RELIGIÖSA LEDARNAS STATUS INOM SHIA	11
2.8 İTHNA ASHERY I IRAN.....	12
<u>2.8.1 Egna observationer - hur religionen syns i Iran</u>	12
2.9 İTHNA ASHERY I SVERIGE	13
3 SYFTE	14
4 TEORI/METOD	14
4.1 FÄLTSTUDIENS PLANERING	14
4.2 FÄLTSTUDIENS GENOMFÖRANDE.....	15
5 RESULTAT	16
5.1 OLIKA UPPGIFTER	16
<u>5.1.1 Diskussion</u>	17
5.2 KVINNAN I KORANSKOLAN	18
<u>5.2.1 Diskussion</u>	18
5.3 RÅDGIVNING.....	19
<u>5.3.1 Diskussion</u>	20
5.4 HUR MAN SER PÅ SIN EGEN ROLL	21
<u>5.4.1 Diskussion</u>	22
5.5 HUR NÅGRA RELIGIÖST LÄRDA I IRAN SER PÅ SHIA I SVERIGE	23
<u>5.5.1 Diskussion</u>	25
5.6 HUR EN SVENSK IMAM SER PÅ SHIA I IRAN	25
<u>5.6.1 Diskussion</u>	26
6 AVSLUTANDE DISKUSSION	27
7 SAMMANFATTNING	28
8 KÄLLFÖRTECKNING	30
8.1 OTRYCKTA KÄLLOR	30
8.2 TRYCKTA KÄLLOR.....	30
8.3 REFERENSLITTERATUR.....	31
9 BILAGA 1	32
9.1 INTERVJUMALL	32
10 BILAGA 2	33
10.1 INTERVJU 1	33
11 BILAGA 3	38
11.1 INTERVJU 2	38
12 BILAGA 4	45
12.1 INTERVJU 3	45
13 BILAGA 5	48
13.1 INTERVJU 4	48

1 BAKGRUND

Varför valdes detta ämne? Islam är en religion som fascinerar mig med dess hängivenhet att fem gånger om dagen vända sitt ansikte mot Mekka och falla in i bönen som börjar med Allah Akhbar. Redan här stöter vi på ett problem då vi tror att vi vet att det är fem gånger om dagen som muslimen går till bön. Detta är inte fallet med Shia då böntillfällen har minskats ner till tre gånger om dagen.¹ Därmed är det inte så att man har dragit ner innehållet i bönerna. Två bönetillfällen har fallit bort och innehållet i dessa har lagts in i de tre andra tillfällena. I mycket av det vi läser om Islam så framträder fredagsbönen som en väldigt viktigt tilldragelse för alla muslimer. Inom Shia är inte fredagsbönens betydelse lika stor som inom till exempel Sunni.² Slutsatsen av denna lilla inledning är att Islam i sitt första beaktande kan te sig ganska homogent och lika världen över. Detta är inte fallet då Islam och dess utövare skiljer sig inom gruppen inom många områden. Dess grundstruktur med dess trosbekännelse ”*Det finns bara en gud och det är Allah och Muhammed är hans profet*” är lika över hela den väldiga geografiska karta som Islam utgör som huvudreligion. I många länder världen över utgör Islam den största religionen. I Sverige är det den näst största religionen. Likaså är det den näst största religionen i Europa.³ Gör vi en etnisk definition av antalet muslimer i Sverige, så beräknas det till mellan 200 000 – 300 000 medborgare.⁴ Av dessa muslimer är det väldigt få som utgörs av konvertiter från exempelvis svenska statskyrkan.⁵ Att sja om hur många muslimer som räknar sig till Ithna Ashery i Sverige är väldigt svårt jämfört med det totala antalet muslimer i riket. Försöker vi oss däremot på en kvalificerad uppskattning så är antalet som tillhör Ithna Ashery 60 000 medborgare⁶ i Sverige. Men då många av dessa, som så att säga etniskt härstammar från Ithna Ashery, är flyktingar från exempelvis Iran och har flytt från Iran i syfte att komma ifrån religionens utövare i Iran så blir det en felaktig definition att etniskt definiera dem som Ithna Ashery. Inom stora delar av Islam gör man ingen skillnad på religion och politik. Detta kan ha lett till att många av de invandrare som har kommit till Sverige intimt förknippar religionen eller landets specifika religionstolkning som något som man tar avstånd ifrån och har flytt ifrån. Därav inte sagt att man övergivet sin religion helt och hållet. Men, då det till stora delar sekulariserade Sverige inte erbjuder så goda möjligheter att vara religionsutövare, så visar man det inte så officiellt. Anledningen beror ofta på den intolerans och det oförstående som finns inför religionen Islam. I Sverige i dag finns en främlingsfientlighet inför invandrare över huvudtaget.⁷ Detta gör att det finns en möjlighet att många muslimer i Sverige inte skyltar med sin religionstillhörighet. En annan anledning är att man kan vara en god muslim även om man inte går till moskén och tillhör en specifik församling (eller det arabiska ordet för församling Umma).⁸

Inom Islam, för att generalisera, finns det två stora huvudgrupper; Shia och Sunni. Detta arbete kommer att handla om Shia och en av dess speciella huvudgrenar nämligen Ithna Ashery eller tolvorna, även kallad imamiter, tolv imams Shia, eller shiiat Ali. När jag i arbetet nämner Shia så syftar jag uteslutande på Ithna Ashery om inget annat framgår av texten. De andra grupperna inom Shia som bara kommer att nämnas här är Zaydismen samt Ismailismen. Dessa är vidare uppdelade i olika grupper.

¹ Momen 1985 sid 178

² Ibid sid 181

³ Westerlund 1994 sid 76

⁴ Westerlund 1999 sid 383

⁵ Samuelsson 1999 sid 31

⁶ Svanberg 1999 sid 33

⁷ Westerlund 1996 sid 161

⁸ Westerlund 1999 sid 7

Det har varit en svår uppgift att sätta sig in i den del av Shia som jag refererat till. Detta kan bero på min egen dåliga förförståelse rörande Islam i allmänhet och dess Shia del i synnerhet. Kombinationen av min egen förförståelse och den svårighet det har varit att få tag på litteratur som behandlar mitt specifika ämnesval har gjort att jag läst många böcker för att samla fakta från olika håll. Med dessa olika bokval har en bild av Ithna Ashery vuxit fram. Det är denna bild som jag kommer att förmedla till läsarna av detta arbete. För att läsaren av detta arbete skall få någon behållning av arbetet har jag känt mig tvungen att lägga ner många sidor på att förklara det specifika med Ithna Ashery. För att läsaren ska kunna tillgodogöra sig arbetet har jag valt att belysa följande delar:

- Allmän introduktion Islam
- Några skillnader mellan Shia och Sunni rörande de fem pelarna
- Muhammed
- Spiltringen inom Islam efter Muhammeds död
- Kerbala och dess betydelse för Shiiterna
- Tolv imamer eller Ithna Ashery
- Imamens eller de religiösa ledarnas status inom Shia
- Ithna Ashery i Iran
- Ithna Ashery i Sverige

Jag har även valt att ta med en kortare introduktion om Islams grundläggande fundament. Genom media har en specifik bild av Islam och den grupp som jag har belyst växt fram. Vi har sett och hört i media hur Irans dåvarande ledare Ayatollah Khomeini uttalade en Fatwa (uttalande i religiös fråga av religiöst lärda) över Salman Rushdie och hans bok satansverserna. Denna Fatwa innebar för Salman Rushdies del att han fick en dödsdom över sig. Den del av Islam som Ayatollah Khomeini tillhörde utgör huvudreligionen i Iran och allt sedan revolutionen 1979, då Shahan störtades, har det Iranska samhället varit något av en teokrati. Teokrati i det avseendet att de religiösa ledarna har fått sin förmåga att förmedla koranen och dess sharia av Gud eller Allah. Den stora och den sista profeten Muhammed har vidare förmedlat detta till de tolv imamerna som utgör ett av de specifika fundamenten inom Ithna Ashery.⁹ I mitt arbete förekommer ibland namnet Muhammed. Jag syftar alltid, om inte något annat sägs, på profeten Muhammed som enligt vårt västerländska sätt att se på Islams tillblivelse som religionsfenomen sägs vara grundaren till Islam. Frågar du däremot en muslim så kommer han med all säkerhet säga att Muhammed är en av de 124 000 profeter som har funnits under tidens lopp med en början av profeten Adam. Det som är det specifika med Muhammed i en muslims ögon är att han är den sista profeten och det stora inseglet. Muhammed fick genom ärkeängeln Gabriel koranen i dess oförfalskade tillstånd uppenbarat för sig. I ett muslimskt perspektiv har det alltid funnits en urkoran men under tidens gång har urkoranen förvanskats.¹⁰ Det är den korrekta återgivningen av urkoranen som Muhammed förmedlat. Detta leder till att Islam har alltid funnits men människan har många gånger varit långt ifrån dess ideal. Allah är evig och har alltid funnits, han är alltings början och alltings slut. När det gäller mitt ordval i fråga om Gud eller Allah så är det inte så viktigt då båda namnen syftar på samma gud. Dock kan inte namnet för gud (Allah) inom Islam sättas i pluralis som namnet Gud inom kristendomen. Detta kan vara uttryck för den totala monoteistiska syn som finns inom Islam - att man tror på en Gud vilket kallas *tawhid* på arabiska.

⁹ Samuelsson 1999 sid 56

¹⁰ Hedin 1994 sid 17

Det som kan gå förlorat i att använda namnet Gud i stället för Allah är dimensionen av helighet som finns inbyggd i namnet Allah för en muslim.¹¹

2 INLEDNING

Vad är Islam? Med några korta rader skall jag ta upp vad jag upplever som de viktigaste Islamkunskaperna för att förstå mitt arbete eller förstå den kontext som den del av Islam som jag undersökt verkar utifrån. Inom Shia Islam finns det flera olika grupper. Några viktiga grupper är Zaydismen, Ismailismen samt Ithna Ashery eller imamiterna. Jag har tidigare berört att mitt arbete kommer att behandla Ithna Ashery eller Tolv imams Shia. Detta är den största gruppen inom Shia. När det gäller Ithna Asherys geografiska utbredningsområde så finns denna grupp i: Libanon, Saudiarabien och Bahrain, Indien, Östafrika samt Iran och Irak.¹² Det finns även mindre populationer av Ithna Ashery i länder som Afghanistan, Pakistan och vissa områden i Europa.

2.1 Allmän introduktion - Islam

Att ge sig på att försöka förklara Islams grundläggande element är väldigt svårt då man inte i stort kan säga något om Islam generellt.¹³ Detta för att Islam har utvecklats på olika sätt i olika länder och områden. Vad som är sann Islam för en Ayatollah i Shiraz (Iran) kanske är på gränsen till kätteri hos en Sunni lärd i Djarkarta. Inom Islam finns två stora huvudgrupper. Sunni utgör cirka 90% av världens muslimer och Shia utgör resterande cirka 10%.¹⁴ Inom dessa två huvudgrupper finns det flera olika riktningar i sin tur. Detta gör att för att försöka förklara Islam så innebär det att man måste vara väldigt tydligt när det gäller vilken grupp som undersöks och förklaras. Ett annat problem när vi studerar Islam kan vara att vi utgår från ett sekulariserat och individriktat perspektiv.¹⁵ Detta kan få till konsekvens att vi under våra studier utgår från att det finns en profan sfär och en religiös sfär. Inom Islam finns inte denna åtskillnad mellan den profana sfären och den religiösa sfären.¹⁶ Det är för att inom Islams religiösa tankevärld finns det bara ett och det är Allah. Allt har sitt ursprung ur Allah som skapare; vår natur, våra djur, vi människor. Det inkluderar så att säga allt. Det vi ser, det vi känner - allting är Allahs skapelse. Tron kan inte komma i konflikt med vetandet då detta har samma källa, nämligen Allah.¹⁷ Därför går det inte att göra distinktionen mellan världsliga, profana och religiösa frågor. Därav kan man säga att vi i Sverige, som befinner oss i en av världens mest sekulariserade länder¹⁸, har fel utgångspunkt i vårt beaktande av Islam som bara en religion. Islam är inte bara en religion för muslimen utan ett helt sätt att leva sitt liv enligt instruktioner från den heliga koranen och Haditherna (om Muhammed och hans liv) som sedermera resulterade i sunna och först därefter utformas i Sharia (det islamiska rättssystemet¹⁹). Livet skall levas enligt Halal (vad som är tillåtet). Lever man livet felaktigt kallas det Haram. För att kunna tolka allt detta behövs en faiqh (en lagtolkare) denna tolkning kallas då fiqh.²⁰

¹¹ Föreläsning Högskolan i Gävle 010913 David Thurffjell.

¹² Westerlund 1999 sid 35

¹³ Hedin 2001 sid 15

¹⁴ Hedin 1995 sid 163

¹⁵ Samuelsson 1999 sid 11

¹⁶ Westerlund 1999 sid 6

¹⁷ Hedin 1994 sid 37

¹⁸ Westerlund 1994 sid 391

¹⁹ Samuelsson 1999 sid 19

²⁰ Rohstein 1996 sid 301

I den totala enhetstanke som finns inom Islam är allting ett Tawhid på arabiska, vilket gör att det värsta brottet som finns är att hänföra sig till polyteism eller shirk som det heter på arabiska. Detta shirk är det enda den barmhärtige och förlåtande Allah inte förlåter.²¹ Shirk kan i detta perspektiv vara en lokal despot som sätter sig över den religiösa grundordning som världen är beskaffad i.²² Genom att ta över och styra över det religiösa samhället har den lokala despoten tagit den yttersta makten om det strider mot Koranen och Sunna. När det finns bara en som kan ha den yttersta makten, och det är Allah. För att nu försöka fånga något av de mest centrala delarna inom Islam brukar man använda de fem pelarna. Även om dessa i sin form inte riktigt totalt täcker Islam i dess helhet så utgör de något av en ryggrad för att få en generaliserad deskriptiv översiktsbild av Islam. De fem pelarna är alla tagna ur Rohsteins religionshistoria sidorna 321-322 och de ser ut enligt följande:

1. Trosbekännelsen ”Ingen gud utom Allah och Muhammed är hans sändebud”.
2. De dagliga böerna (salat). Fem till antalet inom Sunni.
3. Fastan (sawn), som är dagtid under månaden Ramadan.
4. Allmosan (zakat), det vill säga plikten att avstå en del av sin inkomst.
5. Vallfärden (hajj) till Mecka.

Detta är de så kallade grundstenarna i den generaliserade Islambilden. Går vi in på de specifika delarna så är det nog bara punkt ett som är exakt lika inom islam världen över. Punkt ett kan sägas vara en sammanfattning av de första tre rötterna inom Islam som nämns nedan. De hör egentligen inte till vad man kan kalla pelare utan definitionsmässigt är det en av Islams rötter. Vilket gör att pelarna blir något felaktigt beskrivna om man vill vara helt korrekt. Tittar man på punkt fyra så finns det inom den punkten två olika allmosor eller skatter. Den ena är Zakat vilket kan sägas vara gåvor till de sämre bemedlade, fattiga och behövande. Den andra skatten (Khums) eller allmosan som finns inom den generaliserade pelaröversikten är en femtedel av inkomsten från vissa inkomstkällor som guld krig och land. Denna (Khums) skall gå till Profeten, hans familj, föräldralösa samt behövande och resande. De övriga punkterna i pelarna kommer jag att beröra inom de specifika dragen hos Ithna Ashery.

Inom Islam finns också något som definierar Lärans grund eller rötter (Usol på arabiska). Dessa är fem stycken. Den första av dess rötter är Tawhid (guds enhet). Den andra är profetskap. Vilket är att det har funnits 124 000 profeter och att Muhammed är den sista profeten eller det slutgiltiga inseglet. Samt det tredje vilket är återfödelsen eller att på domens dag skall vi få stå ansvariga för våra handlingar. På dessa tre punkter är Shia och Sunni överens. De två sista punkterna av de fem finns bara hos Shia. Den ena är de tolv imamer som är karakteristiska för Shia. Den femte som Shia har är Adl vilket kan översättas till Guds rättvisa. Skillnaden är att inom Shia är man mera ansvarig för sina handlingar än inom Sunni. Då man inom Sunni delen av islam anser att livet är mera predestinerat.²³

2.2 Några skillnader mellan Shia och Sunni rörande de fem pelarna

Om vi väljer att titta på Islams grenar Furo-e-Deen vilka är vad vi kallar de fem pelarna så finns det några skillnader. Inom bönen som skall utföras fem gånger om dagen inom Sunni så är den reducerad till tre gånger per dag inom Shia. Under bönen inom Shia skall man föra pannan mot golvet där det ligger bit lera som man vidrör med pannan. Denna lera skall helst vara från Kərbala eller någon annan av de platser som är heliga för Shiiter.

²¹ Hedin 1994 sid 9

²² Hjärpe 1982 sid 64

²³ Momen 1985 sid 176-178. Noten avser hela stycket.

När det gäller fastan inom Shia så håller den på längre under dagen vid Ramadan i och med att man väntar tills det att solen har gått ned helt och hållet innan man äter. Pelarna Zakat och Khums väljer jag att inte gå in på något närmare. Under vallfärden Haij så är detaljerna nästan helt lika inom Sunni och Shia. Det som Shia har som komplement när det gäller vallfärd är att de är rekommenderade att besöka al-Baqi kyrkogården där Muhammed, Fatima och den andra, fjärde, femte och sjätte imamen är begravd.²⁴ En annan intressant skillnad är fredagsbönen hos Shia. Den har inte lika stor betydelse som i Sunni bara därför att inom Shia så har det uppstått ett vakuum på grund av Mahdis frånvaro. Då man väntar på Mahdi som den rätta ledaren för fredagsbönen har den ej samma betydelse. När det religiösa styret tog makten i Iran 1979 ökade visserligen fredagsbönens betydelse men har ändå inte samma status som inom Sunni. Man har också en tradition inom Shia att man besöker heliga platser där de olika imamerna är begravda. Sådana plaster kan vara Kerbala som ligger i Irak och Mashad som ligger i Iran. De personer som besökt plasterna Mashad och Kerbala kan då liksom de som gjort pilgrimsfärd till Mecka få en titel. Hajji för de som varit i Mecka och Kerbali respektive Mashadi för de som varit i Kerbala och Mashad.²⁵

2.3 Muhammed

Muhammed den sista stora profeten i en lång rad av 124 000 profeter.²⁶ Muhammed sägs ha fått sina uppenbarelser genom ärkeängeln Gabriel. När det gäller Muhammed så sägs det att han varken kunde läsa eller skriva. Han var vad man skulle kunna kalla intellektuellt obefläckad. Hans kunskap kunde bara komma från ett ställe då Muhammed var ett Tabula rasa. Budskapet till koranen kom från Allah. Muhammed föddes i en tid då de tidigare stamtillhörigheterna började förlora sin betydelse. Stammen som Muhammed tillhörde var Hashim. Tidigare och viss mån under Muhammeds tid var stammen den enda tryggheten. Om det var någon som gjorde något mot en specifik stammedlem inom den egna stammen så hämnades man med ett lika eller värre medel. Detta fick till konsekvens att stammen representerade en trygghet. Under Muhammeds tidiga liv började stamtillhörigheten förlora sin stora uppgift att skydda den enskilda stammedlemmen. En av anledningarna till detta var att samhället höll på bli mera merkantilt med en profilering på inkomsterna som det gav att ha exempelvis helgedomen Kaba i sin hand. Pilgrimer kom till Mecka och dessa betydde inkomster. De som kontrollerade helgedomarna fick alltså inkomster från dessa. Vilket fick till konsekvens att de inte behövde sluta sig samman i lika stor utsträckning som tidigare.²⁷ Muhammed själv kom från slakten som hade kontrollen eller var väktare av Kaba. Detta kan ha haft till konsekvens att Muhammed redan tidigt hade en slags religiös status när han började få sina uppenbarelser. Vid fyrtio års ålder så blev hans fru, den tidigare änkan Khadija, den första som trodde på hans uppenbarelser. Den som sedan tog Muhammeds uppenbarelser till sig var hans kusin Ali.²⁸ Denne Ali är viktig i det avseendet att han räknas som den första shiitiska Imamen efter Muhammeds död år 632.

2.4 Splittringen inom Islam efter Muhammeds död

När Muhammed dog uppstod det en strid inom olika grupper inom Islam om vilken som skulle vara ledare. Som jag tidigare berört under punkten Muhammed så kom Muhammed från familjen Hashim.

²⁴ Momen 1985 sid 170-180. Not avser hela stycket.

²⁵ Ibid sid 181-182. Not avser hela stycket.

²⁶ Momen 1985 sid 177

²⁷ Armstrong sid 155-195 Avser hela stycket upp till fotnot 8.

²⁸ Momen 1985 sid 3

Vid tiden för Muhammeds dödsfall fanns två stora grupper i umman (samlingsnamn för alla muslimer), den norra gruppen samt den centrala gruppen.²⁹ Dessa två stora grupper brukar delas upp i Sunni och Shia. Cheferna eller Shejkerna i den norra gruppen baserade sitt val av ledare efter ledarens kapacitet att leda samt efter deras ålder. Den södra gruppen baserade sitt val av ny ledare till stor del efter deras ärftliga helighet.³⁰ Den ärftliga heligheten kan exempelvis sägas vara vilken familj som har haft ansvar för att vara väktare av Kaba samt Zam Zam källan.³¹ Familjen Hashim var vid detta tillfälle den familj som hade haft ansvaret att vara väktare till Kaba på arabiska Ahl al Bayt.³² Då mitt arbete specifikt belyser Shia så är tyngdpunkten lagd där och jag kommer mest ta upp de skäl som Shia uppdrog som argument för sin kandidat Ali. Efter Muhammeds död samlades en mängd personer i Saqifa som var en församlingshall i Medina³³ för att utse Muhammeds efterträdare. Genom ett konsensus beslut bland de prominenta personer som var där valdes Abu Bakr till att bli kalif och efterträdare till Muhammed.³⁴ En anledning till att Abu Bakr kunde ta sig an Kalifskapet var att hans huvudmotståndare Umar hade den militära makten. Umar stödde valet av Abu Bakr. Abu Bakr var den första utanför Muhammeds hushåll som trodde på Muhammeds uppenbarelser.³⁵ Här har shiiterna flera synpunkter på valet. Ett argument var att familjen Hashim som Muhammed och Ali tillhörde ej ens blev tillfrågade att delta i konsensus beslutet i valet av efterträdare till Muhammed.³⁶ Kandidaten som efterträdare till Muhammed kunde bara komma från en familj och det var Hashim. Den som var bäst lämpad i denna familj var Ali.³⁷ Man menade vidare att beslutet var ett falta ett beslut fattat för snabbt och utan reflektion. Denna Abu Bakr blev därmed den första så kallade officiella ledaren för Islam efter Muhammeds död. De som stödde Abu Bakr som val till ny efterträdare till Muhammed gav mer vikt till de socio politiska argumenten än till den så kallade ärftliga heligheten.³⁸ Den som den andra gruppen ville ha till ledare var Ali. När Muhammed dog var Ali, som var Muhammeds kusin och tillika svåger genom sitt gifte med Muhammeds dotter Fatima, trettio år gammal (en del källor säger ända upp till trettiosex år).³⁹ Enligt den norra gruppen var det en alldeles för låg ålder. Ali var också den som var den andra efter Muhammeds fru Aisha som mottog Muhammed som en profet enligt shiitisk eskatologi. När Muhammed dog bildades efter ett tag en grupp som kom att kallas Alis Shia. Ordet Shia betyder anhängare eller parti till Ali.⁴⁰

Dessa Alis Shia hävdade bland annat som bevis för att Ali skulle vara den sanna efterföljaren till Muhammed att det var Ali som var Muhammeds sekreterare under Medina perioden.⁴¹ När Muhammed blev tvungen att fly ifrån Mecka till Yathrib (Medina) så var det Ali som tog Muhammeds plats i hans säng så Muhammeds fiender skulle tro att Muhammed låg kvar i sängen.⁴² Likaså hävdar shiiterna att när Muhammed dog så hade han sitt huvud i Alis knä. Sunniterna hävdar däremot att Muhammed hade huvudet i sin frus (Aisha) knä när han dog.⁴³

²⁹ Jafri sid 11

³⁰ Ibid sid 12

³¹ Den källa av vatten som Gud gav Hagar och Ishmael i öken så de inte törstade ihjäl.

³² Ibid sid 10

³³ Jafri sid 27

³⁴ Momen 1985 sid 11

³⁵ Ibid sid 5

³⁶ Ibid sid 19

³⁷ Jafri sid 17

³⁸ Ibid sid 13

³⁹ Jafri sid 22

⁴⁰ Hedin 2001 sid 38

⁴¹ Momen 1985 sid 15

⁴² Ibid sid 5

⁴³ Ibid sid 16

Shiiterna anger att under det sista året som Muhammed levde så sa han flera saker som skulle bevisa att Ali var den rättmätige arvtagaren efter honom att föra Islams budskap vidare.⁴⁴ Det berättas i en Sunni Hadith att Ali och Muhammed var på hemväg efter Muhammeds sista pilgrimsfärd till Mecka då de stannade och förrättade sin bön vid en källa som heter Ghadir Khumm. Efter bönen skulle Muhammed ha sagt följande;

*Of whomsoever I am Lord, then Ali is also his Lord. O God! Be Thou the supporter of whoever supports Ali and the enemy of whoever opposes him.*⁴⁵

Trots dessa ”bevis” sett från ett shiitisk perspektiv blev Ali alltså inte den nya ledaren. Under de kommande två åren under Abu Bakr kalifat förde Ali en relativt tillbakadragen tillvaro. Det stöd som Ali skulle ha haft i början efter Muhammeds död minskade och det var bara ett handfull män som stödde honom under denna period.⁴⁶ Det sägs enligt shiiterna att Ali ville inte splittra den muslimska samhället och Ali drog tillbaka sina anspråk på att leda muslimerna. Efter det att Abu Bakr dog så blev Umar den nya kalifen och ledaren. Den nya kalifen Umar skulle enligt Shiitiska källor levt ett liv i lyx och nepotism.⁴⁷ Detta liv som Umar förde ledde till uppror och Umar blev dödad under upproret. Därefter tog Uthman över som Kalif. Efter Uthmans död samlades en skara kring Ali och krävde att han skulle bli den nya ledaren för Muslimerna. Först var Ali tveksam till att acceptera uppgiften som ny ledare, men året 656 accepterade han att bli den nya ledaren.⁴⁸ Detta kom att leda till ett inbördeskrig där Ali fick sätta livet till genom ett lönnmord år 661.⁴⁹ Men under den period som Ali var kalif räknas för shiiterna som något av en guldålder. De vara ledda av, som de var tänkt, en gudomligt vald ledare. Ali blev enligt Shiitisk teologi den första Imamen efter Muhammed. Detta har en stor betydelse för Ithna Ashery eller tolv imams Shia.

2.5 Kerbala och dess betydelse för Shiiterna

Ett av de mest centrala delarna i shiitisk teologi är temat om martyrskap och tålmodigt lidande.⁵⁰ Detta är kanske inte så konstigt då shiiterna alltid varit något av en minoritet i den muslimska umman. De viktigaste skillnaderna mellan Sunni och Shia kan sägas vara synen på ledarskap, föreställningarna om sorg, lidande och försoning.⁵¹ Här är betydelsen från det som hände vid Kerbala år 680 av största vikt när det gäller sorg, lidande, martyrskap och ledarskap. De händelser som utspelade sig i Kerbala var under månaden Muharram. Shiiternas kalender är uppbyggd kring Husayns död vid Kerbala.⁵² Det som var upptakten till Kerbala var att den andra Imamen efter Ali med namn Hasan hade år 661 abdikerat från sin position som kalif till förmån för Muawiya⁵³ som dog 680 och efterträddes av sin son Yazid. Hasan drog sig tillbaka och var shiiternas ledare och Imam fram till sin död år 669. Den som kom att efterträda Hasan som den tredje imamen var Husayn och han skulle komma att spela en huvudroll i Kerbala. När Muawiya dog blev hans son Yazid kalif. Denne Yazid sägs ha varit väldigt ogudaktigt och inte levt som en muslim. Många av folket ville i stället ha Husayn som ledare på grund av detta. Husayn blev kallad till Yazid för att Yazid skulle få Husayn att svära honom trohet som ledare.

⁴⁴ Ibid. sid 15

⁴⁵ Ibid sid 15

⁴⁶ Ibid sid 20

⁴⁷ Ibid sid 21

⁴⁸ Ibid sid 22

⁴⁹ Ibid sid 25

⁵⁰ Momen 1985 sid 236

⁵¹ Westerlund 1996 sid 163

⁵² Ibid sid 168

⁵³ Momen 1985 sid 27

Husayn sa att han kan inte svära sig lojal till Yazid och flydde till Mecka. Under perioden i Mecka fick Husayn en mängd brev från staden Kufa som sa sig beredd att motta Husayn som deras Imam. Husayn lämnade då Mecka för att fara mot Kufa i Irak. När Husayn lämnat Mecka går Yazids trupper till angrepp mot invånarna i Kufa. Detta får till konsekvens att Husayn med sitt följe inte kan åka till Kufa. Yazids trupp på tusen soldater hinner upp Husayns grupp på Sjuttio två soldater exklusive kvinnor och barn vid en oas som Husayns folk har slagit läger vid. Yazids trupper är törstiga och utan vatten och Husayn låter i sin godhet dessa trupper släcka sin törst. Dessa tusen soldater får sedermera order av kalif Yazid att Husayn och hans folk ej får vara i närheten av vatten eller bygga några fortifikationer kring sin tältplats. Husayn och hans följe flyttar sin tältplats till Kerbala. Vid Kerbala rinner det en flod, men denna flod kan Husayn och hans följe inte dra nytta av då femhundra kavallerister ur den nyanlända styrkan på fyra tusen man grupperar sig mellan floden och Husayns tältplats. I tre dagar lider Husayn och hans följe av svår törst. Den näst sista dagen av belägringen rider en parlamentariker fram till Husayn och talar om att i morgon kommer vi att anfälla er. Husayn och hans följe beviljas bara denna sista kväll som kallas Ashura. Den kvällen tillbringas i bön och koran recitation. Den lånade natten är till ända och dagen gryr för tionde dagen i månaden Muharram. Innan striden mellan Husayns sjuttio två soldater mot de fyra tusen så får Husayn erbjudandet att ge sig till Yazids trupper. Husayn svarar då att han aldrig skulle kunna förnedra sig så och bli en slav. Striden tar sin början och pågår under hela dagen. Husayns män visar ett enormt mod men de blir till slut dödade. Husayn är en av de sista att bli dödat då han försöker försvara sitt tält. Den enda överlevande mannen är Husayns son Ali som var för sjuk för att delta i striderna eller det namn som han är mest känd under Ali, Zayn al-Abidin.⁵⁴ Han blir den kommande imamen för shiiterna.

Husayns död i Kerbala kommer att få en central roll inom shiitisk teologi då det ansågs att han dog en martyrdöd för att sprida Islams budskap vidare.⁵⁵ Kerbala och de händelser som förknippas med Kerbala har även idag en central betydelse. I tv har vi kanske någon gång sett hur Shia muslimer skär sig i huvudet och blodet rinner ner över kroppen. Detta är i åminnelse av Kerbala, lidandet, martyrskapet och det blod som flöt. Dock tar den stora delen shiiter avstånd från sådant självsargande.⁵⁶ Men vad som kan anses vara viktigt i dag för påminnelse av Kerbala är att under månaden Muharram spelas Kerbalaförloppet upp inför publik och den som inte deltar i sorgen över Husayn och de andra martyrernas död gör så att han dödar Husayn igen och förråder den sanna Islam.⁵⁷ När det blev revolution 1979 i Iran så beskrevs Shahens styre och han som person som Yazid's styre och person av de religiösa grupper som ville störta Shahan.

2.6 Tolv Imamer eller Ithna Ashery

När det gäller historierna om de Tolv imamerna så är de mytiskt uppbyggda. De egenskaper som tillskrivs imamerna är ofta att de kunde tala redan då de föddes och ibland också från mammans mage där de prisade Gud. De utförde också mirakel och hade övernaturlig kunskap.⁵⁸ Inom Ithna Ashery har man en central tanke och det är att det funnits blott tolv imamer vilket utgör deras fundament inom deras specifika trosinriktning.⁵⁹ Jag har tidigare berört de fyra imamerna; Ali, Hasan, Husayn samt Zayn al Abidin. Dessa var de fyra första imamerna inom shiitisk teologi. Det finns alltså tolv stycken Imamer enligt följande:

⁵⁴ Jafri, noten avser allt fram till asterix, sidorna 174-221.

⁵⁵ Svanberg 1999 sid 48

⁵⁶ Westerlund 1996 sid 168

⁵⁷ Ibid sid 178

⁵⁸ Momen 1985 sid 23. Not avser hela stycket.

⁵⁹ Michael 1989 sid 2

1. Ali (den nöjda)
2. Hasan (den utvalde)
3. Husayn (huvudmartyren)
4. Ali eller Zayn al Abidin (de tillbedjarnas prydnad)
5. Muhammed al Bakir (kunskapsspridaren)
6. Jafar as Sadiq (den sanne)
7. Mossa al Kazim (den tålsamme)
8. Ali ar Raza (den accepterande)
9. Muhammed at Taki (den fromme)
10. Ali an Naki (den rene)
11. Hassan al Askari (den som har en här)
12. Muhammed al Mahdi (Vägvisaren)⁶⁰

Inom tron om de tolv imamerna är tanken att efter Muhammeds död så övergick funktionen av att leda och att guida folket genom den gudomliga lagen till de efterföljande tolv imamerna.⁶¹ En av principerna inom Shia är att kunskapen som den tidigare imamen har kan bara föras vidare till nästa gudomligt inspirerade Imam.⁶² Inom shiitisk terminologi är imamen den person som är bestämd av gud och utvald eller handledd av profeten.⁶³ Man skulle kunna säga att den normala Shia utövaren kan förstå den esoteriska aspekten av budskapen från koranen, men de behöver en andlig ledare i form av en Imam för korrekt guidning.⁶⁴ Likaså tror Shia att imamen måste vara en släkting till Muhammed eller till Muhammeds familj likt Ali den första imamen.⁶⁵ Shia eller Ithna Ashery säger att det finns ett dolt budskap som fördes vidare till den första Imamen Ali från Muhammed och vidare till de nästkommande elva imamerna.⁶⁶ Att gå in på varje specifik Imam skulle vara väldigt svårt i detta arbete, men det är två imamer som jag känner är omöjliga att undgå en djupare genomgång.

Jafar al Sadiq

Den första Imamen som är viktig i mitt tycke är den sjätte i ordningsföljden - Jafar al Sadiq. Han räknas som grundaren till den legala skolan inom Shia som idag kallas Jafari skolan.⁶⁷ Jafar såg det som sin uppgift att standardisera doktrinen om läran om imamerna⁶⁸ och vad det innebar. Detta gjordes i en turbulent period av Shia historien. Dock är det viktigt att poängtera att det inte var Jafar som lanserade teorin om imamatet. Det hade gjorts tidigare av den fjärde imamen Zaynu al Abidin samt den femte imamen Muhammed al Baqir.⁶⁹ Men man brukar säga att teorin om att imamen skall komma från Muhammeds släktingar fastställdes av Jafar.⁷⁰ Det andra fundamentet inom Shia handlar om att Imamen är en gudomligt inspirerad innehavare av en speciell kunskap inom religionen, som bara kan överföras till nästa Imam strax före den nuvarande Imamens död.⁷¹ Jafar lanserade också teorin om Taqiya. Vilket kan sägas vara att man trots sin minoritets situation i det muslimska samhället som något av en förtryckt minoritet aldrig ska tvivla på att Shia är den rätta vägen för att tjäna Gud.⁷²

⁶⁰ Michael 1989 sid 2 gäller alla 12 imamer.

⁶¹ Momen 1985 sid 147

⁶² Ibid sid 153

⁶³ Naqvi 1990 sid 14

⁶⁴ Westerlund 1999 sid 11

⁶⁵ Ahmed 1999 sid 44

⁶⁶ Ibid sid 45

⁶⁷ Momen 1985 sid 170

⁶⁸ Jafri sid 261

⁶⁹ Ibid sid 282

⁷⁰ Ibid sid 290

⁷¹ Ibid sid 291

⁷² Momen 1985 sid 183

Likaså har det den innebörden att man inte skall avslöja lärans hemligheter för personer som kan missbruka den.⁷³ Detta tror jag är en viktig del i shiiternas trosbild då de alltid varit i något av en oppositionsställning gentemot det rådande samhället och varit tvungna att hålla sig hemliga i nästan alla tider.

Muhammed al Mahdi

Den andra viktiga Imamen för mitt arbete som jag kommer beröra här är Muhammed al Mahdi, den tolfte och sista imamen. Den tolfte imamen försvann när han var i späda ålder.⁷⁴ Mahdi är sedan dess försvunnen men inte död. Han lever i den stora fördoldheten som är något som gud har förseglad från vanliga människor. Mahdis liv är på ett mirakulöst sätt förlängt till den dag då han kommer att manifesteras sig själv med Guds tillåtelse.⁷⁵ Den gömda imamen som Mahdi också kallas är kring shiiterna inkognito.⁷⁶ Den gömda imamen kommer att en dag likt judarnas tro på Messias att återuppstå strax före domedagen för att leda de goda i striden mot de onda krafterna.⁷⁷ Då denne Imam allestädes är närvarande med folket så ger det utrymme för tanken att de ledande religiösa ledarna inom Shia skulle kunna vara inspirerade eller ledda av Mahdi. Denna tanke har resulterat i att dagens Imamer så att säga har en unikt förbindelse, alternativt vägledning, från den tolfte Imamen Muhammed al Mahdi. Detta kommer att behandlas under nästa punkt.

2.7 Imamens, eller de religiösa ledarnas status inom Shia

Islam har egentligen inte något prästerskap. De religiösa traditionerna förs vidare av de religiösa och juridiska experterna. Dessa lärda personer kan verka vid ett universitet eller vid en moské eller annat studiecentrum.⁷⁸ En sådan religiöst lärd person som kan tolka lagen kallas Faiqh och hans tolkningar Fiqh.⁷⁹ Shiiterna har en förkärlek för en typ av nytolkningar av lagen vilket kallas idjitihad.⁸⁰ Nytolkeningen eller processen som leder fram till Idjitihad görs genom att man beaktar koranen samt Haditherna som innehåller, i Shias fall, Muhammeds liv samt Imamernas liv och konsensus. Utifrån det gör man en idjitihad.⁸¹ Dessa nytolkningar av lagen görs av en mutjtahid.⁸² För att uppnå statusen av att bli Mutjtahid krävs det att man fått ett allmänt erkännande av folket och övriga religiöst lärda.⁸³ De samlade religiösa ledarna inom Shia går under samlingsnamnet Ulama.⁸⁴ Detta Ulama kan definitionsmässigt innehålla de teologiskt skolade som nått en viss status.⁸⁵ Ulaman eller de samlade religiösa ledarna är på så sätt huvudrepresentanter för den gömda Imamen Mahdi. Vilket kallas Naib al Amm.⁸⁶ I den funktion som Ulaman har, ger de dem rätt att nytolka de gamla lagarna för en ny tid. Konceptet det vilar på sammanfattas med termen Vilayat i faiqh.⁸⁷ Medlemmarna i Ulaman kan specialisera sig på olika områden. Det kan vara teologi eller filosofi, men det största antalet av Ulaman studerar lagen (på arabiska: fiqh).⁸⁸

⁷³ Hedin 2001 46

⁷⁴ Ibid sid 43

⁷⁵ Momen 165

⁷⁶ Ibid sid 199

⁷⁷ Ibid sid 166

⁷⁸ Not avser hela stycket Hedin 1994 sid 27.

⁷⁹ Westerlund 1999 sid 7

⁸⁰ Hedin 1994 sid 57

⁸¹ Momen 1985 sid 187-188

⁸² Hjärpe 1997 sid 65

⁸³ Momen 1985 sid 203

⁸⁴ Hedin 2001 sid 15

⁸⁵ Michael Nordberg föreläsning HiG 010927.

⁸⁶ Ibid 195

⁸⁷ Ibid 197

⁸⁸ Ibid 204

Jag har tidigare berört att Ulaman så att säga är i kontakt med Mahdi. Detta bidrar till att höja statusen och auktoriteten hos vanliga människor.⁸⁹ Ulaman fungerar som en nödvändig guide för folket om vad som är Halal (tillåtet) samt vad som är Haram (förbjudet). Ulaman kan ge nödvändiga instruktioner för att leva ett rättfärdigt liv som Shia muslim.⁹⁰ Sammanfattningsvis kan man med fog påstå att de religiösa ledarna inom Shia har en stor makt genom den inspirationen de får genom att vara Naib al Amm. Ulaman kan alltså rent teoretiskt sätt vara köttsliga representanter för Mahdi som finns i det fördolda.

2.8 Ithna Ashery i Iran

Ända sedan 1500-talet har Shia varit den officiella religionen i Iran.⁹¹ Man beräknar att cirka 90% av Irans befolkning hör till Ithna Ashery.⁹² Inom denna shiitiska riktningen är betoning på ledarskap väldigt stark. Detta utgjorde en god förutsättning för Khomeini teokratiska styrelsesätt.⁹³ Den lag som dagens Iran baserar sin konstitution på är Jafarisk rättskola⁹⁴ alltså den sjätte Imamens skola. I den tolfte artikeln i Irans grundlag fastställs att Irans lag är baserat på Jafari skolan.⁹⁵ Efter revolutionen tillsattes också ett tolvmannaråd av religiöst lärda som har det yttersta ordet när det gäller att avsätta eller tillsätta presidenten i Iran.⁹⁶ Denna form av Shia som har formerats i Iran har också hjälpt till att stärka den Iranska identiteten.⁹⁷ Man kan också säga att Shiaislam är den riktlinje som staten Iran har i alla sina beslut. Vilket innebär att parlamentet i Iran inte stiftar några lagar utan bara tillämpar dem. Sharia enligt Jafarisk rätt är inte en källa för lagstiftning utan den är lagen.⁹⁸ Allt detta är en viktig aspekt på hur religionen styr i Iran. Det finns alltså ingen åtskillnad mellan den profana och den religiösa världen. Man kan säga att för de styrande i Iran har allt en religiös innebörd.

2.8.1 Egna observationer - hur religionen syns i Iran

Ser jag vidare på mitt besök i Iran i juni 2001 så var de Iranier som yttrade sig bland gemene man inte så definitiva i en uppdelning till en enbart religiös värld. Detta kan vara mycket möjligt att de yttrade sådana tankar för att de trodde att det var det som en sekulariserad västerlänning ville höra. Jag hörde också av ett flertal personer som jag samspråkade med att det var alldeles för mycket religiösa helger i Iran under året. Vid tre till fyra tillfällen hörde jag folk yttra sig om att det är mer helger i Iran än arbetsdagar. En annan intressant observation som jag gjorde var att man inte i så stor utsträckning hörde muezzins kallande till bön från minareten så ofta. Detta i jämförelse med andra Muslimska länder som jag besökt som Jordanien, Egypten, Syrien och Libanon. Religionen under mitt besök till Iran var inte så påtaglig som jag hade trott. Visserligen fanns exempelvis en uppdelning på lokalbussarna där kvinnorna satt längst bak och männen i fram. Alla kvinnor som man såg ute på gatan bar chador. På alla flygplatser fanns en uppdelning av en kvinnlig ingång och en manlig ingång till flygplatsen. En annan sak som är intressant är att det råder ett alkoholförbud i den Islamiska staten Iran. Därav inte sagt att det föreligger några större svårigheter för den som vill ha tag på alkohol.

⁸⁹ Ibid 199

⁹⁰ Ibid 234

⁹¹ Westerlund 1996 sid 170

⁹² Ibid sid 175

⁹³ Samuelsson 1999 sid 56

⁹⁴ Hjärpe 1997 sid 67

⁹⁵ Westerlund 1999 sid 175

⁹⁶ Momen 1985 sid 291

⁹⁷ Hedin 2001 sid 57

⁹⁸ Hjärpe sid 71

Flera av de Iranier som jag träffa under resan uppgav att de drack alkohol fast de gjorde det i hemmamiljön. Vad det är tecken på går bara att spekulera i men jag tror att det religiösa styret i Iran håller på att luckras upp. Ett sådant tecken är presidentvalet, som ägde rum under resan, där den reformvänliga Khatami fick en överväldigande majoritet. Tittar man i dagstidningar så ser man nästan inga bilder på kvinnor. Samhället verkar sträva efter att skilja man och kvinna åt så mycket som möjligt i det offentliga rummet.

2.9 Ithna Ashery i Sverige

Gör vi en liten historisk tillbakablick på Islam i Sverige så ser vi i 1686 års kyrkolag att judar, morianer samt turkar inte tilläts att utöva sin religion. Det kom att dröja till 1718 då Karl XII tillät muslimsk trosutövning i Sverige genom en tillfällig förordning.⁹⁹ Detta för att Karl XII hade fått stora krediter av turkarna som han flydde till efter nederlaget vid Poltava. För att kunna få någon slags chans att revanschera sitt nederlag var han tvungen att ta stora lån och dessa kreditgivare var muslimer som bosatte sig i Karlskrona för att bevaka sina intressen.

Islam och dess församlingar är svåra att organisera på samma sätt om kristna samfund. Mycket för att den hierarkiska traditionen som finns inom exempelvis Svenska Statskyrkan är en främmande uppbyggnad av församlingen. Men för att passa in i det svenska systemet har man anpassat sig något till den formen.¹⁰⁰ Likaså anses det främmande att registrera sig som medlem i en specifik församling då grundtanken inom Islam är att alla föds till muslimer.¹⁰¹ För att få statliga bidrag för att driva församlingen är man dock tvungen att registrera medlemmarna.

Den första Islamiska församlingen som bildades i Sverige var i Stockholm 1948. Denna församling förde en ganska blygsam tillvaro. Ser man vidare på utvecklingen i Sverige räknar man med att det fanns cirka 1000 muslimer i Sverige 1966 och cirka 9000 år 1970.¹⁰² De flesta muslimer som kom till Sverige i början utgjordes av en arbetskraftsinvandring, då svenska företag jagade runt för att hitta arbetskraft. Under 80-talet samt 90-talet ändrades det genom att bli flyktingar som kom till Sverige. Dessa kom ifrån bland annat Mellanöstern samt Afrika och delar av Asien. Vilket fick till konsekvens att de muslimska trosutövarna växte i antal och behovet att formera sig i församlingar växte med antalet muslimer som kom hit. Dessa muslimska flyktingar använde källarutrymmen, lägenheter och annat för sina bönenöten. Mycket på grund av det motstånd som fanns och finns för muslimer i Sverige att tillåtas bygga moskéer. De shiamuslimer som kom hit under 70- och 80-talet kom främst ifrån Iran, Irak, Libanon, Pakistan och Indien.¹⁰³

Den första Shia församlingen som bildades i Sverige var i Trollhättan 1973. De som utgjorde stommen i församlingen var Uganda-asiater som hade blivit utslängda ur sitt land genom Idi Amins försorg och flytt till Sverige. År 1985 byggde de den första Shia moskén i Trollhättan. År 1993 brändes denna moské ner men byggdes upp igen på en ny plats till en större moské. Under 1980-talet bildades det första organisationen för Shia i Stockholmsområdet. Vilket gjordes i Märsta. I Sverige idag finns det renodlade Shia församlingar på följande ställen: Trollhättan, Märsta, Jakobsberg samt Jönköping. I Malmö är shiiterna ingångna i ett ekumeniskt samarbete med Sunni församlingen där.

⁹⁹ Svanberg 1994 sid 393

¹⁰⁰ Brattlund 1991 sid 12

¹⁰¹ Muslimer i Sverige sid 97

¹⁰² Samuelsson 1999 sid 30

¹⁰³ Svanberg 1999 sid 36

Det finns även flera föreningar i Sverige som är Shia. Men de har mest bara sammankomster vid större högtider. Shia föreningarna som finns enbart i föreningsform är till stor del etniskt sammansatta.¹⁰⁴ Av de Shia församlingar som finns i Sverige är det bara Jakobsberg och Märsta som har anställda imamer. Övriga församlingar tar in utomstående Imamer under månaderna Muharram och Ramadan. Den övriga tiden sköts Imamsysslor av de som är bäst lämpade i församlingen.

3 SYFTE

Syftet med mitt arbete har varit att jämföra hur några religiöst lärd inom Ithna Ashery i Iran ser på några utvalda frågor jämfört med hur en religiös representant (inom Ithna Ashery) från Sverige ser på samma frågor. Jag har tittat på om det finns några utmärkande skillnader eller likheter i deras svar.

4 TEORI/METOD

Jag har använt en fenomenografisk metod. Denna metod har jag bedömt lämplig för mitt arbete bara därför att jag genom denna metod kan fånga upp den intervjuades subjektiva åsikter på mina frågor. Av de intervjusvar jag har fått går det inte att dra några generella slutsatser, då de svar jag har fått beskriver ett fenomen i dess variation. Ur de intervjuer jag har gjort har jag funnit sex stycken kategorier, vilka är följande:

- Olika uppgifter
- Kvinnan i koranskolan
- Rådgivning
- Hur man ser på sin egen roll
- Hur några religiöst lärda i Iran ser på Shia i Sverige
- Hur en svensk Imam ser på Shia i Iran

Intervjuerna som har gjorts har spelats in på band för att därefter skrivas ut på dator för analys. Tre av intervjuerna har gjorts på engelska varav tolk utnyttjades till en av dessa då mina frågor översattes till persiska. Den intervju som gjordes med hjälp av tolk har granskats ytterligare en gång när jag kom hem av en som är Iranier för att kontrollera att översättningarna som gjordes är korrekta. Den fjärde intervjuen är gjord på svenska. Jag har vidare inte tillämpat anonymitet då det gäller deras svar.

4.1 Fältstudiens planering.

Det första skedet i min planering var att jag talade med min handledare Åke Tilander och talade om lite idéer. Han rekommenderade då mig att ta kontakt med David Thurfjell. David Thurfjell bedriver sen tidigare ett forskningsarbete i Esfahan i Iran. Då min fältstudie skulle äga rum i Iran var detta lämpligt. David träffade jag vid två till tre tillfällen då han gav mig litteraturtips samt råd om hur man agerar utefter den sociala kod som finns för samvaro i Iran.

Ett sådant exempel kan vara att man klär sig klanderfritt, inte talar om politik om det inte förs på tal av respondenten och att man uppträder på ett hövligt och respektfullt sätt gentemot de kulturella traditioner som finns på platsen. Vidare diskuterade vi lämpliga frågeställningar inför de intervjuer som jag tänkte göra.

¹⁰⁴ Svanberg 1999 sid 36-42. Notan avser hela stycket.

Idén som jag fick av David var att jag kunde försöka komma åt hur de religiösa ledarna i Iran ser på sin egen roll och sedan jämföra det med hur en tillika religiös ledare i Sverige ser på sin roll. Vidare talade David och jag om hur svårt respektive lätt det kunde vara att få tag på någon att intervjua. Det skulle inte vara något problem och David rekommendera mig att åka till staden Qum som är ett teologiskt centrum tio mil söder om Teheran. Det andra skedet i planeringen var att jag läste böcker för att få förkunskap innan intervjuerna. Dessa böcker var: Islam enligt Koranen, Blågul Islam, Religion and politics in Iran, Islam i vardagen och världen, Politisk Islam. Därefter gjorde jag en frågemall med hjälp av Åke Tilander. Ur dessa böcker tog jag de olika teologiska fackuttryck som jag sedan använde mig av under intervjuerna.

4.2 Fältstudiens genomförande

Tanken var att jag skulle åka till Qum för att finna lämpliga intervjuvpersoner. Detta kunde inte genomföras, därför att under de dagar som jag hade tänkt vara i Qum skulle det vara väldigt många pilgrimer där. Anledningen till det stora antalet pilgrimer var hedrandet av den trettonde årsdagen av Eman Khomeinis död. Detta medförde att jag åkte till Shiraz i södra Iran. I Shiraz träffade jag inledningsvis inte på någon som kunde hjälpa mig. Däremot så mötte jag en Taxichaufför som talade engelska under mitt besök i Persepolis (de flesta människor jag tidigare hade mött talade inte engelska). Taxichauffören sa att han kunde hjälpa mig. Vi besökte senare under dagen en Madrased som är en teologisk skola där kommande religiösa ledare utbildar sig. På denna Madrased mötte jag en studerande från Afghanistan som heter Mohammad Ali Sadiuqai och läste till Mullah inom Ithna Ashery. Denna Mohammad är definitionsmässigt enligt honom själv flykting som har flytt från Talibanerna i Afghanistan. Han blev den första jag intervjuade. Taxichauffören visade mig på tillbakavägen var de redan utbildade teologiskt lärda hade sitt kontor.

Dagen efter den första intervjun besökte jag således detta kontor. Väl på det kontoret fanns det ingen som talade engelska och inte heller någon religiöst lärd. Då jag sedan gick ut mötte jag en person med titeln Hojjat al Islam Val Moslemin. Denna person med namn Hamid Mahmoudian talade engelska. Hamid Mahmoudian försökte då hjälpa mig att först få tag på Ayatollah Haeri som är huvudansvarig i fars provinsen där Shiraz är belägen. Detta lyckades inte då Ayatollah Haeri var bortrest. Jag förslog då Hamid Mahmoudian att jag kunde intervjua honom istället. Han var liksom den första jag intervjuade tveksam till detta då han uppgav samma anledning som den första respondenten. De trodde nämligen båda att jag skulle ställa politiska frågor om situationen i landet. När jag förklarade att mina frågor ej handlade om politik utan enbart om den religiösa biten var han villig att ställa upp. Vi åkte då vidare till en annan kontorsbyggnad i staden där Hamid Mahmoudian hade sitt kontor. Intervjun med Hamid Mahmoudian genomfördes på detta kontor. När vi sitter på detta kontor kommer en kvinna in som heter Shayesteh Shariatmadari och är doktor i jämförande religion och mysticism och lärare vid universitet i Teheran. Hon är också villig att ställa upp på en intervju. Denna intervju med Shayesteh Shariatmadari var i högsta grad oförberedd vilket gjorde att jag inte följde den tänkta intervjuvmallen helt och hållet utan jag koncentrerade frågeställningen mer på kvinnans ställning inom Islam. Ur Intervjun med Shayesteh Shariatmadari har jag valt att ta med små delar i mitt arbete.

Däremot har jag inte skrivit ut den på dator för analys utan den intervjun finns bara på kassetband. Jag tyckte ändå att jag var tvungen att ta tillfället i akt och intervjua Shayesteh ifall det skulle innebära något matnyttigt för mitt arbete.

I kontorsbyggnaden fanns det fyra kontor. Bredvid kontoret som Hamid Mahmoudian hade satt den assisterande ayatollan i fars provinsen Ali Movahhed som är assistent till Ayatollah Haeri och är den som befinner sig i ledande ställning när inte Ayatollah Haeri är i stan. Hamid Mahmoudian hjälpte då mig att genomföra en intervju med Ayatollah Ali Movahhed. Då Ali Movahhed inte talade engelska så översätter Hamid Mahmoudian frågor och svar till mig. Jag frångick min frågemall under intervjuen med Ali Movahhed men jag fick ändå svar på en del frågor som ingick i min frågemall. Jag har valt att ta med dessa delar som han besvarar i mitt arbete. Nämnas bör att denna Ali Movahhed är lärare på universitet i Shiraz.

Den fjärde och sista intervjun som jag gjorde ägde rum i Märsta i moskén med Imamen Zakir Husain. Han är Imam i Märsta inom Ithna Ashery. Zakir fick jag kontakt med genom David Thurfjell som hade telefonnummer till honom. Samtliga av de fyra som är med i mitt arbete tillhör den shiitiska grenen Ithna Ashery. Deras ursprungsnationaliteter är olika. Hamid Mahmoudian samt Ali Movahhed är från Iran. Imamen i Märsta är ifrån Pakistan, och som tidigare nämnt är Mohammad Ali Sadiuqai från Afghanistan. Det går att spekulera i om deras nationalitetstillhörighet påverkar svaren. Detta har jag ej tagit i beaktande då jag har koncentrerat mitt arbete på personer som är verksam inom Ithna Ashery i Iran samt Sverige. De fyra passar in i denna indelning.

Ett problem under mina intervjuer i Iran har varit att den terminologi som jag hade med mig från Sverige inte var riktigt gångbar. Ett sådant exempel kan vara termen Mullah som jag hade tips om att jag inte skulle använda när jag frågade efter någon att intervjua. Denna term var bland folk på gatan både förståelig för dem och accepterad. Andra problem som jag stötte på när det gäller användandet av religiösa termer är att de ibland inte förstod vad jag menade. Till detta kan det finnas flera anledningar. Det ena är att termen inte används och således kanske är felaktig. Den andra anledningen, som låter mer logisk, kan vara att mitt uttal av olika termer är inkorrekt och mina uttalade ord upplevs svårförståeliga och obegripliga. Detta har gjort att under intervjuerna i Iran så har en stor del av intervjun ägnats åt att bestämma en gemensam terminologi. Ett problem under mitt arbete när det gäller bokstudierna har varit att använda rätt translitterering då mina litteraturkällor använder olika transkriptionssystem när det gäller att skriva det arabiska samt persiska ordet. Detta hade jag kunnat åtgärda genom att konsekvent använt Encyclopedia of Islam för att få en genomgående lika stavning. Så har inte skett på grund av tidsbrist.

5 RESULTAT

Resultatet av intervjuerna är indelat i sex kategorier. Inom varje kategori citeras de fyra intervjupersonerna och därefter följer en diskussionsdel.

5.1 Olika uppgifter

Zakir Husain: Ja, det är olika uppgifter, först och främst jag måste sköta den religiösa biten. Liksom jag leder fredagsbönen som Imam. Sen föreläsningar sen undervisa koran till bar ... Vi har ungefär tvåhundra tillfällen per år. Så vi har varje fredag föreläsning och andra dagar men varje fredag föreläsning. Sen vi har liksom allmänt alltid inte lett Imamens födelsedag, bortgångstillfälle. Vi har här trettio dagar i Ramandan så ungefär tvåhundra tillfällen här men mest religiösa aktivitet jag som leder. ... När det gäller vigsel liksom skilsmässa då är det jag som har ansvar både religiösa sätt och statliga svenska sätt. Därför att jag är godkänd vigselförrättare har fått det här tillståndet från kammarkollegium så sedan nittiosju jag är vigselförrättare på islamiska och på svenska sätt både och så det är jag som sköter den biten också. Och skilsmässa också på Islamiska sätt men det måste vara på svenska sätt

också. Det är bara det är bara att man måste gå till tingsrätten. Jag har inte rätt på svenska sätt att utföra skilsmässa, men på islamiska sätt de måste komma här efter de har varit på tingsrätten måste komma här också.

Mohammad Ali Sadiuqai: ... *who person who become Mullah, who go to mosque and give another person prayer ... that who can teach another person, who can on a voyage for another person Mullah is Mullah its not high or not down he can teach other person. Its possible for him to go to other places he can make a wedding. Mullah can make a nika ... Nika its two person who become wedding get married ... A person who become Mullah who can teach koran who can teach another Islamic roll, Maybe who can teach Mull mushin one book is mulla mushin maybe can teach yamel muhatob. Maybe who can teach a little koran, Mullah is good who can teach koran and Islamic roll.*

Hamid Mahmoudian: ... *I'm not leader of the mosque ... We get salary from the Islamic government for teaching law and teaching theology and teaching religion in university. But some of the clergyman, clergyman means clergyman, Ruhani who don't teach in university and they say about religion and they learn about religion, just about religion and be among the people and pray before the people.*

Ali Movahhed: *He is teacher in university, and he get salary from university because of his teaching. He is assistant of Ayatollah Haeri. ... The person who set prayer in Shiraz. He is his assistant whenever he is abroad he sat his prayer, he say Allah Akhbar in front of the people.*

Inom den religiösa titeln finns flera olika arbetsuppgifter. Det finns möjligheter att få resa till andra platser och hålla undervisning på den nya platsen. Att vara mullah eller imam gör också att man får förrätta vigsel och begravning. I Iran kan man se vilken typ av religiöst lärd man kategoriseras till beroende på var man får sin lön ifrån.

5.1.1 Diskussion

Tar vi Ayatollah Ali Movahhed som exempel så ser vi att han både har en lärarroll på ett universitet och samtidigt är assistent till Ayatollah Haeri. Denna assistentsyssla innebär att han även leder bönen i Shiraz när Haeri är bortrest. Det finns dels en uppgift som till synes hör hemma på ett universitet och en uppgift som hör hemma i en moské. Ayatollah Ali Movahhed rör sig mellan vad jag skulle vilja kalla dels en religiös sfär och dels en profan sfär. Detta är ett perspektiv som skulle kunna sägas vara ett västerländskt sätt att se på hans arbetsuppgifter. Men då allt i Iran och i stora delar av den muslimska världen ej har den gränsdragningen, utan bara har en religiös sfär, blir det en felaktig tolkning av Ayatollah Ali Movahheds arbetsuppgifter. Allt som han gör hör hemma i den religiösa sfären.

Ser vi vidare på de svar som Hamid ger så ser man att det finns två olika klasser av religiöst lärda. Den ena klassen, som han tillhör, är de som undervisar inom juridik och teologi på olika lärosäten. Den andra klassen som han definierar som Ruhani har till uppgift att bara hantera religion och vara bland folk samt leda deras bön. Titeln Ruhani är en titel som prästerskapet har lanserat själva, mycket därför att de tidigare namnen som användes (som exempelvis mullah) har fått en nedsättande betydelse och ett nytt namn har lanserats.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Momen 1985 sid 203

Mohammad Ali Sadiuqai pekar på att titeln mullah innebär att man varken är hög eller låg i den religiösa hierarkin utan någonstans i mitten av hierarkin. Detta kan vara utslag av en slags ödmjukhet inför mig som intervjuare eller för det faktiska förhållandet som gäller statusen för en mullahs position. Mohammad nämner vidare att en mullah har rätt att utföra vigsel.

Vilket jag utgår ifrån att man får göra direkt efter man blivit mullah i Iran. Här är det intressant att jämföra med den svenska imamen som också får utföra vigsel. Men den svenska imamen är tvungen att ha ett tillstånd från något världsligt som kammarkollegium för att det skall gälla i Sverige. Det räcker alltså inte med hans prästerliga utbildning utan det profana samhället måste ge sin tillåtelse först. Detta problem som Zakir har varit tvungen att ta sig igenom för att kunna utföra en legal vigsel i Sverige föreligger inte på samma sätt i en stat som är uppbyggd i sina grundval inom religionen. Där blir religionen det vägledande och grunden för lagar och mullahns olika rättigheter. En annan intressant sak är att Zakir nämner att han leder fredagsbönen. Denna bön på fredagar har inte haft så stor betydelse inom Ithna Ashery på grund av det som jag tidigare nämnt - att den rätta ledaren för fredagsbönen är den tolfte imamen Mahdi. I hans frånvaro blir ledaren för fredagsbönen bara ett surrogat. Men det som är intressant att spekulera i är om fredagsbönen i Sverige har en större betydelse än fredagsbönen i Iran. Det skulle kunna vara så att den har det. Inte av främst religiösa skäl utan mera som en anledning för troende inom Ithna Ashery att få träffas. Det kan alltså vara ett instrument för att stärka sammanhållningen i församlingen i ett sekulariserat land.

5.2 Kvinnan i koranskolan

Zakir Husain: När det gäller koranskolan det är till exempel någon gräns där det står en kvinna eller man. Då liksom varje dag måndag till torsdag ... fyra dagar i veckan jag undervisar barnen här. Så det kommer flickor och pojkar alla kommer och besöker så det är inte nån så viktigt det måste vara kvinnlig ledare under dom tar hänsyn några saker. Måste vara i måste vara respektera barn respekterad ledare, respektera det här stället. Det är ställda krav men annars inte.

Mohammad Ali Sadiuqai: Its not different one Ayatollah teach the women okej, maybe women had one teacher the women teachers, but to much a lot of teacher is man who become Mullah and Ayatollah. To teach women its not too much problem one man teach two women its not too much problem about Islam.

Hamid Mahmoudian: ... We have a school for the man and a school for the women, Koranish school for women and koranish school for men. ... If we have a women it is better in our idea, It's better to be women.

... But if their is no women for teaching, we advice the man and invite to teach them.

När det gäller kvinnor och kvinnors undervisning i koranskolan så är det viktigt att de får sin undervisning. Men det råder lite delade meningar om en man eller kvinna är den som är bäst lämpad att leda undervisningen. Åsikten att en kvinna helst skall undervisas av en kvinna är mera framträdande i Iran. I Sverige är imamen av åsikten att det är andra saker som spelar större roll än vilket kön man tillhör.

5.2.1 Diskussion

När det gäller frågan om vem som skall undervisa kvinnan i koranskolan så är Hamid av åsikten att det är bäst att en kvinna leder den undervisningen. En kvinna får inte läsa koranen

när hon har mens.¹⁰⁶ Vilket gör att en kvinnlig koranskolelärare blir starkt begränsad att leda undervisningen i koranen vissa delar av månaden. Dock verkar frågan inte ha alltför stor betydelse då det även fungerar med en man om en kvinna inte finns att tillgå som lärare. Vad som är viktigt att poängtera är att en kvinnlig Imam bara kan vara Imam för just kvinnor.¹⁰⁷ Det är intressant att notera att det finns en koranskola för kvinnor och en för män, och att det är att föredra att en kvinna leder undervisningen för kvinnor. Detta lämnar öppningar till att fundera över uppdelningen. Mina egna observationer som jag gjorde i Iran när det gäller förhållandet mellan kvinnor och män är att det känns som att samhället är planerat uppdelat. Ett sådant exempel kan vara stadsbussarna i Teheran som har en kvinnoavdelning längst bak i bussen. Ett annat exempel kan vara en badplats vid Kaspiska havet där kvinnorna badar bakom stora presenningar som går långt ut i vattnet så att ingen man skall kunna se kvinnorna bada. Lika så såg jag bara ett yngre par, man och kvinna, som gick hand i hand under min resa. Vill en yngre man och kvinna träffas så gör man det i hemmen där ingen kan se. Det var en uppgift som jag fick av tre män i trettioårsåldern när vi åt mat tillsammans en kväll. Allt detta leder mig till slutsatsen att i det offentliga gemensamma rummet, exempelvis ute på gatan eller i koranskolan, så är det viktigt att starkt hålla på de konventioner som finns utstakade i samhället rörande samvaron mellan man och kvinna. Men i den mera privata sfären så utövas en viss flexibilitet i fråga om konventionerna i mötet mellan man och kvinna.

När det gäller undervisningen, att en kvinna bara får undervisa en annan kvinna, så är den intressant om den bara gäller undervisningen i den egna religionen. Jag tänker på den intervju som jag gjorde med Doktor Shayesteh Shariatmadari. Hon var doktor i jämförande religion och mysticism och uppgav under intervjun att hon undervisade både män och kvinnor.¹⁰⁸ Detta leder mig till slutsatsen att en kvinna inte kan undervisa i Islam om eleverna är män. Men om undervisningen gäller främmande religioner så kan en kvinna undervisa en man.

När det gäller den svenska imamen så verkar det som att han måste tänka mera praktiskt på sin verksamhet. Det finns ingen uppdelning i flicka och pojke under koranskoleklasserna. Det kan vara ett resultat av att elevunderlaget i Märsta inte är så stort så att man kan ha könssegregerade klasser. Det kan också vara ett resultat av den omgivande kontexten i det svenska samhället. Likaså tillåts könen närma sig mera i det offentliga rummet i Sverige jämfört med Iran. Zakir betonar att det inte är könet som är viktigt när det gäller val av lärare till koranklasserna utan det är lärarens personliga egenskaper som är det viktigaste.

5.3 Rådgivning

Zakir Husain: ... Sen om de har några sociala problem liksom äktenskap nånting då kommer till mig och vill ha råd. Jag ger råd och försöker lösa problem. ... Och som sagt sen om det uppstår någon fråga, frågor om någonting då går man alltid hit och sitter här och diskuterar sen om dom behöver handledning, så då liksom om religiösa rules ... till exempel fasta och sådana saker och sådana saker också då kommer och frågar mig. Så alla andliga liksom religiösa då dom brukar komma till mig ... Ibland några medlemmar ställer konstiga frågor och dom vill ha lite konstiga förväntningar som man blir känns lite dåligt ... Dom som verkligen vill ha svar på deras frågor eller dom vill komma nån resultat. Dom är efter nån faktum när dom hör deras riktig eller nånting då dom brukar följa. Sen det finns andra folk dom kommer bara liksom fråga ställer frågor bara. Dom vill ha liksom en underhållning entertainging. Dom är inte seriös och så dom följer inte bara inte kommer slå sig tid eller sitta här. De mesta är nog dom som kommer vill ha rådgivning.

¹⁰⁶ Farah; guide för muslimska kvinnor.

¹⁰⁷ Farah; guide för muslimska kvinnor.

¹⁰⁸ Kassettband nr 2 Finns hos författaren.

Mohammad Ali Sadiuqai: ... *Maybe I have big problem, I have a family problem, maybe I have problem in family for divorce maybe I have divorce, Maybe I go to Mullah it's the Mullah work. Its two person husband and his wife go to the Mullah and and talk to him and they have some problem I cant live with him, Maybe the Mullah give advice another problem another difference we maybe I find problem immigrations office problems we don't go the Mullah. But if we have a little problem we don't like to go to the government office about maybe can Mullah resolve the problem. I go to the Mullah is up to that person.*

Hamid Mahmoudian: *Advising to be good with his wife, to be good with his friends, to be good, to speak well with his friends, his children. And whenever they have difficulties together with each other. They come to Imam the mujtahid to advice them, advice them to and to solve their problems.*

Ali Movahhed: ... *this subject are suitable to judge. To judge to solve the problem of people. Dom tror att vi Ayatollor blandar oss i alla frågor. Two ways is there, to way to define right of them after that for example you have this right and you have this right please don't interfere to his right. And one of them to skip his right. Vid privata kontakter svarar vi på frågor detta hör till mig.*

Tre stycken av informanterna nämner att de står till tjänst när det gäller rådgivning i äktenskapsfrågor. En av informanterna nämner vidare att rådgivning kan behandla sådana frågor som berörs om man vill leva efter de religiösa regler som finns. En av de intervjuade nämner att de är mera övergripande råd som till exempel att vara god mot sin omgivning. Den som har högst position av de intervjuade nämner vidare att jag som frågeställare på ett sätt får representera de förutfattade meningar som folket i västvärlden har gentemot det samhälle som finns i Iran. En av de svarande nämner vidare att när någon vill ha hjälp vid rådgivning så går man till Imam Mujtahid. Vilket kan sägas vara en högre titel än en Mullah.

5.3.1 Diskussion

Något som jag upplever intressant är hur Mohammad nämner uppdelningen av två världar där immigrationsmyndigheten får representera det världsliga och de små problemen (vad det nu kan vara) hör hemma hos en Mullah och den religiösa världen. Det gör att det till synes religiösa samhället i Iran också har en världslig aspekt sett från mitt perspektiv. Men vad som är viktigt att poängtera är att jag antar att även immigrationsmyndigheterna i Iran söker stöd i det religiösa när de beslutar om exempelvis flyktingar.

Det som Mohammad tar upp antar jag blir centralt utifrån den kontext som Mohammad kommer ifrån eftersom han är en flykting från Talibanerna och Afghanistan. Detta gör i mitt tycke att för att Hamid skall kunna fungera i sin nuvarande och kommande religiösa roll så krävs det att, vad vi kallar världsliga faktorer fungerar. Först därefter går det att helt gå in i sin religiösa roll. Det är klart och tydligt vad som är de stora frågorna för Mohammad.

Tittar man vidare på de svar som Hamid ger så upplever jag dem i ett avseende som lite förmanande om hur man är den goda människan gentemot sin omgivning. Hamid nämner vidare att när människor har problem så kan de vända sig till Imam mujtahid. Hamid är inte en mujtahid utan har titeln Hojat al Islam vilket är en titel som anger att man är en aspirerande mujtahid.¹⁰⁹ En person som är en mujtahid har genom ett allmänt erkännande av religiöst

¹⁰⁹ Momen 1985 sid 206

lärdas statusen att tolka lagen och göra så kallat ijtihad.¹¹⁰ Vilket är en typ av nytolkning av lagen. Det är en hög titel inom Ithna Ashery. Nämnas bör att det har gått lite inflation i titeln Hojat al Islam då många i Iran och inom Ithna Ashery har den titeln i dag. Vidare betyder titeln Hojat al Islam någorlunda korrekt översatt till svenska: beviset för Islam.¹¹¹

Ayatollah Ali Movahhed nämner i sina svar att vi i västvärlden tror att Ayatollor lägger sig i alla slags frågor. Nu kan det lika gärna vara en förutfattad mening utifrån Ali Movahheds perspektiv. Men jag är nog benägen att hålla med honom om att det är den synen som är den tongivande i väst - att man tror att Ayatollor och andra religiösa i Iran lägger sig i allt. Dock pekar Ali Movahheds svar på att det finns ämnen som mera hör hemma inom juridiken. Nu är det visserligen så att det Iranska samhället är uppbyggt på grundval av att alltid beakta och ta största notis om det religiösa perspektivet när man bedömer olika juridiska frågor. Alla frågor har alltid ett religiöst perspektiv. Vad man skulle kunna säga är att det finns klara stadgade gränser inom den Iranska religiösa hierarkin, vilken man måste hålla sig inom i sitt ämbete. Detta för att inte kliva in på någon annan religiös ledares område. Jämför vi den Iranska och den svenska juridiken så är det en stor skillnad. Visserligen vill jag ändå påstå att många av våra lagar i Sverige, såsom att man inte får stjäla, även kan stadgas rent religiöst i kristendomens tio guds bud. Men det religiösa perspektivet inom svensk lag är ej tongivande. Men många svenska lagar kan man ändå finna stöd för inom kristendomens fundament.

När det gäller Zakir Husayns svar rörande rådgivning tycker jag mig kunna se hur saker som religiösa regler blir något av en central fråga när det gäller rådgivning. Detta blir en större fråga då för exempelvis en troende invandrare i Sverige inom Ithna Ashery än för en troende Ithna Ashery i Iran. Inte på det sättet att det spelar mindre roll i Iran utan för att i Sverige är man en främmande religionsutövare i en annan kontext. Detta kan få till konsekvens att man behöver ställa frågor i Sverige som man inte behöver ställa i Iran. Sådana frågor kan vara: vad är Halal föda? Och vilket är Haram? I Iran får inte sådana frågeställningar lika stort utrymme då den troende i Iran mer eller mindre kan utgå ifrån att all föda som säljs är Halal. Zakir nämner vidare att en del medlemmar har konstiga förväntningar på honom. Vilket skulle kunna tolkas så att den religiösa ledaren i Sverige inte har det sociala kontaktnät som en religiös ledare i Iran har. Han kan inte utnyttja de informella kanaler som finns i ett samhälle när det gäller att nå resultat i olika frågor.

5.4 Hur man ser på sin egen roll

Zakir Husain: Jag ser både god och dålig både ock. Bra på det sättet att jag är nöjd med min roll. Jag gör någonting som måste göras ska göras det är bra liksom till mig är det andligen att andligen är viktigare än det materiella så jag tillhör de andliga frågor till Gud och religion. Som jag har intress för det.

Det är bra och jag tror det är bra. Men andra dålig på sätt att det är lite du vet, man känner sig stränga att du skall inte göra några saker så det är lite ibland, Ibland några medlemmar ställer konstiga frågor och dom vill ha lite konstiga förväntningar som man blir lite känns lite dåligt. Så på det sättet jag tror både god och dålig.

Mohammad Ali Sadiuqai: When we become Mullah. We can teach other person. We can go to advice other person to another college. We can to Afghanistan for teaching and guiding other people. We can go to Sweden to America to other countries for the guiding and teaching people its possible. This city who person who educate and learn Islamic role to Shiraz maybe gave salary example. I learn this school. I have twenty thousand salary for this schoolteacher,

¹¹⁰ Ibid gloslista

¹¹¹ Ibid sid 205

teachers this school have big boss named (ohörbart) who gets salary every month it's a Mullah work. Maybe if another Mullah go to another mosque and give for person advice in Islamic role maybe some people give him some salary our some other thing who needs. It's the Mullah work in Shiraz ... Maybe I could find I work in other country, its possible. Mullah is like doctor.

Hamid Mahmoudian: ... I preferred to be with not with adult only,. I preferred to be with teenager, teenager okey, or twenty year thirty year, just the year like me. And to speak with them and to teach religion to them. ... answer their question, the role of me to answer their question, to be with them and to be with them to solve problems, problems not just money the problem of theology and problem of, to be with them to sport. To play and have sport with them. They, to and I want them to think that I am like them. Not over them, not ... I want them and ask I tell them and I tell them I speak to them that I am not over you. I have not a position over you I like. I'm just like you yes. I am a student you are a student. I'm a teacher and you should be after some year teacher and this is the role of my teaching.

En av informanterna talar mycket om den roll han vill bli beaktad i gentemot sina studenter. Den Imam som är verksam i Sverige nämner att han ser både bra och dåliga saker i sin roll. En sak som han upplever dåligt är att han ibland känner sig sträng i sin yrkesroll. Zakir, den svenska imamen, betonar det viktiga i sitt arbete och att det är något som måste göras. Mohammad, vars svar man måste säga är hypotetiska då han ej är färdigutbildad, betonar de möjligheter som han kommer att få i sin kommande roll.

5.4.1 Diskussion

Tittar man på de svar Hamid ger så uttrycker han att han inte vill bli sedd på det viset att han är över någon utan att han är precis som dem som han omger sig med. Hamid påpekar också att det är viktigt för honom att han har en dialog med dem han är med. Detta skulle kunna vara ett uttryck för en djupt rotad religiös tro i det avseendet att ingen är bättre än någon annan och alla människor är skapade av Allah och således perfekta i det avseendet.

Dock kan man säga att det finns frågor som han genom sin utbildning har en djupare insikt om men det gör honom inte till en bättre människa utan bara till en människa med en viss kunskap. Därmed kan han i vissa avseenden vara en rådgivare till hur man lever sitt liv efter de religiösa konventioner som finns utefter Allahs vilja. Lite kurios är att han nämner en sådan världslig sak som pengar vilket i mitt tycke gör att allt inte är inrättat som religiösa problem. Även pengar är ett ämne som tas upp när han ger råd till människor. Han har en ödmjuk inställning i det avseendet att han poängterar att han är en student också lika som dem omger sig med. Vilket skulle kunna tolkas som att hela livet är en lärdom och den som man är lärare till idag kan bli den lärare man själv kommer att ha i morgon. Vidare vill Hamid helst vara med folk i sin egen ålder. Det skulle kunna vara ett uttryck för att det är lättare att kommunicera med någon som är lika gammal. Eller så kan det likaledes tyda på att han inte känner sig mogen i sin roll för att vara med äldre och kanske mer teologiskt skolade personer. Jämför man Hamids svar med Mohammads så ser man att Hamid redan har nått en status i det religiösa system som båda är verksamma inom.

Mohammads svar är, som jag angivit tidigare, hypotetiska då han ej är färdigutbildad. Men det är ändå intressanta i det avseendet att man kan spekulera i om hans tankar och funderingar även fanns hos de övriga informanterna innan de nått sin nuvarande position. Han poängterar de individuella möjligheter som kommer att stå till buds för honom när han är färdigutbildad.

Hans jämförelse med en läkares yrke gör att jag utgår från att han menar att mullah är ett yrke. Detta kan göra att det religiösa motivet till att bli religiös ledare i mitt tycke blir något egoistiskt, i det avseendet att han poängterar de möjligheter som finns inom yrket. Det är så att säga inte den religiösa drivkraften som gör att han väljer det yrke han gör. Det kanske enbart är den enda möjlighet han har när det gäller att skapa ett drägligt liv, och med en chans till att eventuellt få lämna landet och etablera sig i ett annat land. Dock påpekar han att när han blir mullah så kommer han att bli en typ av lärare som leder andra likt det som Hamid har tagit upp i sina svar.

Tar vi Zakirs svar så tycker jag att det finns en annan teologisk övertygelse än i de andra två informanternas svar. Därmed inte sagt att de två andra informanterna är mindre övertygad när det gäller Allahs existens. Zakir pekar på att det jobb han gör måste göras för att församlingen skall kunna fungera andligt. Och kanske i viss mån ännu viktigare att en Imam i Sverige leder sina medlemmar i ett sekulariserat land som Sverige. Frestelser att avvika från den rätta vägen är mera påtaglig här. Det finns ingen tvekan om vad som är hans åsikt. Det andliga är viktigare än det materiella. Detta kan ha och göra med att Zakir är involverad i vad man kan kalla praktiskt församlingsarbete och får på ett annat sätt möta medlemmarna i församlingen. Då det religiösa utbudet är begränsat när det gäller Ithna Ashery i Stockholm får Zakir en mera total funktion för församlingsmedlemmarna. I Iran kanske en religiöst lärda mera kan koncentrera sig på en uppgift, exempelvis som lärare på ett Universitet eller annan skola alternativt församling. Det gör i ett avseende att den religiöst lärda i ett så kallat sekulariserat land som Sverige verkligen får inta en roll som Imam när det gäller alla olika områden. Och detta gör enligt mitt tycke att religionen blir ännu mer central eller total för den aktiva imamen i Sverige än i Iran. Medlemmarna ställer alla typer av frågor, men svaren de vill ha skall komma från den religiöst lärde imamen, vilket betyder att helhetsarbetet för en Imam i Sverige blir mycket större i ett sekulariserat land som Sverige.

5.5 Hur några religiöst lärda i Iran ser på Shia i Sverige

Hamid Mahmoudian: *Different, I think that's its a different dialogue, to have a dialogue with the people in Iran or the people in Sweden. It is different because her Iran, Shiraz, Esfahan, Teheran we are shiatts all of us. Are shiaats, and in Sweden Judaism, Christianity, shiaats and Sunna I prefer to speak with them in the language they have.*

Not the language of english or arabic the, you can not say, I want to say that it is different to have a dialogue with the people in Sweden, or in Iran, Iraq or in America is it different, because the people in Sweden are more liberal than some other people, In Europe, European people are more liberal than the people in Africa, So we should speak in a language that is suitable for them, Okay.

Ali Movahhed. Om du vill ha det rätta svaret så behöver du lära dig persiska först.

... He said, mister Movahhed said if you want to know the answer of his question fluently and well you should learn Persian first.

... Sä till honom att vi har två olika kontakter med folk. Offentligt när vi pratar med alla på våra högtider. Som minnesdagen 15 khordad 1963. I sådana offentliga tal förklarar vi för folk hur de skall lösa sina konflikter i allmänhet. Vid privata kontakter svarar vi på frågor detta hör till mig.

... And he said that, we have two set of answer, whenever we are in the among people among older people we dialogue with him we had a good dialogue with him. And solve the problem that are among all of them. But whenever they ask me and they ask us about problem In private, in private in private meeting we answer their question in private but in popular meeting we

... We said about problem of government the problem and all and so--/ In private meeting we answer their question just we answer their question in private meeting. So we should have a dialogue suitable to them in general meeting in private meeting in general meeting we should say about problem about university, about country, about government but in private meeting we should answer their private questions.

Mohammad Ali Sadiuqai:... In Sweden if necessary for that people living in Sweden wants this Mullah, maybe one Mullah going to Sweden I don't know if its possible. That depends one that Mullah if he want go to Sweden. But loot of people from Iran and other Muslim country arriving in Sweden. I know one million people refugee from other country maybe eight percent are Muslim are living in Sweden ... No, no, but a Mullah is a Shiite Muslim okay it is not different that Mullah living in Sweden is not different roles a Mullah life into Iran. But that Mullah who are living in Sweden who is Sunni okay maybe it's a little different the Sunni role and the Shiite role. That Mullah who living in Sweden who is Wahhbai okay. Wahhib living in arbi stan Its Saudi Arab maybe too much different. But the idea is because I am Mullah I have one idea maybe he is Mullah and he has different idea okay he his Mullah maybe he have different idea. It's one person's idea. That's my idea that I like to go to another country its possible okay I like with speak who person also maybe another person don't like to speak to person. The mind role is one maybe I am Shiite I am living in Sweden the mind role are in Iran the Mullah life in Iran its not different maybe just civilisation is different okay maybe one Mullah is civilisation make computer make another things maybe Mullah living in Iran doesn't do that. But the Koran role is one role a Mullah living in Sweden a Mullah living in Iran a Mullah living in Pakistan or anywhere else. Maybe its no different that's my idea maybe difference. Maybe in future I will go to Sweden as a refugee its possible. Maybe I go as a Mullah to Sweden or America or other places its civilisation about all persons likes to become civilisation, Mullah become civilisation the people (ohörbart) become civilisation its important to all Mullah Is one role exactly role. But maybe not different to Sweden but is difficult to find any book about Islam maybe Iran Islamic books is very liberated to find books about Islam. Its is not different the mind role you are Swedish. Sweden arriving to another country you mind relation ship is Sweden but your idea is Sweden the mind role is one (ohörbart). Sweden are very civilised regime civilised people all of things are very advancing if you compare room in Shiraz. It's a very nice place Shiraz. The role is one. Mullah working and living (ohörbart) in a mosque in civilisation but the role is one role, Good is one, Islam is one Islam who is Shiite all like to Itna Ashery. But a Mullah who is not Shiite who are Sunni didn't like Ithna Ashery Maybe like other occupation of Islam. The role is one for who is exactly Mullah who is really Mullah but who is just named as Mullah maybe has own opinion okay, but the Islam role is one role our living in south America, our living in south Russia our living in Afghanistan our living in Teheran the Islam role Shiite role is not different. Maybe group is different we are group there others groups. The mind role is not different. It's my opinion. ... Its too much Mullah in Shiraz its maybe five per a job it's very difficult.

5.5.1 Diskussion

Hamid anger att han tror att det är annorlunda. På grund av, som jag tolkar det, att den omgivande kontexten där religionen utövas är annorlunda. I Iran är allt anpassat till religionen och medborgarna där har lättare att leva upp till de ställda krav som finns för en troende Ithna Ashery.

Han tror även att på grund av detta så blir det ett annat samtal med religionsutövarna där. Samtalet måste på ett helt annat sätt anpassas till de rådande förhållandena i Sverige. Då han tror att vi är liberala när det gäller hela vårt agerande i vår närmiljö så blir samtalet ett annat. Detta får mig att anta att en religiöst lärd i Iran kan föra en annan typ av samtal med de som står under honom. Man kan inte i Sverige förmana på samma sätt om vad som är ett rätt liv som i Iran. Detta för att exempelvis mediautbudet är annorlunda i Sverige, då vi har officiella bilder i tidningar och på tv med exempelvis kvinnor. Det finns så att säga ingen statlig censur på vad som får visas för en troende Ithna Ashery. Enligt min åsikt leder det till att det kräver mycket mer av en enskild trosutövare att vara troende Ithna Ashery i Sverige än i Iran om man skall leva upp till de tänkta idéerna som finns i Iran. En annan sak som han tar upp är att han anser att dialogen med folket måste föras på deras eget språk. Detta får mig att dra slutsatsen att när man använder ett annat språk så försvinner mycket av språkets nyanser och budskapet kan förändras till något som inte var meningen. Den tanken kan sägas ligga mycket nära tanken på att Koranen skall läsas på Arabiska. Anledningen är att inget skall gå förlorat, då Arabiska var det språk som koranen ursprungligen förmedlades på till Muhammed. Att språket som skall föras i det främmande landet skall vara på det språk som talas där är också en tanke som det går att koppla ihop med Ayatollah Ali Movahheds svar under intervjun med honom. Där säger han att; *Om jag vill ha det rätta svaret får jag lära mig persiska först.* Jag tolkar det som att det ligger en rädsla i att svara på intervjufrågorna i den meningen att de kan feltolkas. Ali Movahhed talar också om att det finns två typer av dialoger som förs, dels den offentliga och dels den privata. Dessa två typer av samtal är dom han tror förs i Sverige. I det offentliga samtalet antar jag att det som tas upp är övergripande saker som exempelvis problem i regeringen. Det privata samtalet kan vara när det kommer andra högre tjänstemän som söker råd i olika frågor, och man för en dialog. Det offentliga samtalet blir mer som en envägskommunikation.

Mohammad Ali Sadiuqai betonar att rollen som mullah är densamma över hela världen om du är en Ithna Ashery. Han påpekar vidare att samhället kan se annorlunda ut i Sverige men det påverkar inte rollen som han tror är den samma i Iran och Sverige. Mohammad säger vidare att det är hans åsikt att det kanske är annorlunda i Sverige för en mullah. Det man kan påstå är att Mohammad har en något idealiserad bild av hur homogent arbetet som mullah är världen över. Detta stadgar han i Koranen och i att Gud är en och Islam är ett. En sak som är intressant i hans svar är hur han oroar sig över att det är så många mullor i Shiraz. Det går fem på varje som finns. Han är bekymrad över om han kommer få något jobb. Vilket kan leda till att det också är en av anledningarna till att han är väldigt benägen att söka sig utomlands. Han talar också om olika inriktningar inom Islam, exempelvis Sunni som han tror kan ha en annorlunda roll i ett annat land. Mohammad håller sin speciella gren Ithna Ashery som något som kan sägas vara skapat av Allah och inte påverkas av yttre faktorer som samhället runt omkring.

5.6 Hur en svensk Imam ser på Shia i Iran

Zakir Husain ... *det är två saker när det gäller liksom själva utbildning och religiösa krav då är det inte så stor skillnad. Så liksom religion säger att Man måste vara utbildad inom Islam, Iman måste vara kunnig, Iman måste vara. hans karaktär måste vara god inte liksom*

alkoholist eller han gör dåliga saker det är samma sak där i Iran som här. Men, när det gäller religiösa roll så det är ganska skillnad, så här man kan inte leva så under verkliga idea. Liksom Iran här måste vara lite större syn på samhället så det tror jag. Liksom till exempel du ha sett det en Iman går inte ut utan det här turban eller fullständig. ... Men här jag kan inte göra så jag brukar också ha sådan klänning men endast när det är koran här när jag leder barn och föreläser så brukar jag ha den också allting. Men jag kan inte gå ut med den här sådana saker.

Ja det hjälper om man har lite andra utbildningar så som jag har från universitet och olika språk också så det hjälper att förstå samhället liksom här så finns några Iman också dom har bott här i tio år, tjugo år och kan inte svenska då är lite svårt att förstå samhället och andra också inställningar så jag menar om man har lite språk och mycket dåligt bättre kan förstå samhället förstå dom andra olika etniska grupper också. Så på vissa sätt är det samma och på vissa sätt är det olika. ... På vissa sätt lättare liksom. ... Jag tror det i Iran på vissa sätt att man behöver inte kolla allting att det är egentlig Islam att det är till exempel liksom man vill att maten så det är islamiska regler det måste vara halal. Så man kan inte yttra liksom någonting som innehåller gris eller animaliskt fett sådana saker. I Iran där man behöver inte bry sig om det är halal eller alla är halal. Men andra sätt här också jag tror är ganska bra tror det att det är lite grann liksom att man måste kämpa mycket så mycket med präster där måste jobba hårt liksom en konkurrens där. ... Här inte så mycket, sen sociala saker också bättre här än i Iran liksom på ekonomisk sätt miljö, här var en bryr sig om sig om du ställer inte nån problem andra också ställer inte till dig också så vissa sätt det här det är lite frihet man känner på vissa sätt där. Så det är svårt att tillfredsställa här om har och där.

Zakir uppger att det är en del skillnader. Det kan vara så att Zakir Husain har stor inblick i hur Ithna Ashery fungerar i andra länder då han har rest mycket. Han är ursprungligen från Pakistan och därefter åkte han till Afrika som missionär och sedan till England för att till sist bosätta sig i Sverige.

5.6.1 Diskussion

När det gäller de religiösa kraven som utbildning så är de lika världen över inom Ithna Ashery. De krav som ställs på en Imam - att han skall vara den goda medborgaren, fri från fel och brister är också lika världen över. Det som kan vara problemet här i Sverige är att det är svårt att leva efter de verkliga idéerna inom Ithna Ashery. Ett sådant problem kan vara födan där det finns olika konventioner om vad som är rätt mat. När det gäller exempelvis animalistisk fett, som förekommer i stor utsträckning i matfett, så är det ett problem för en rättrogen. En annan intressant sak som han nämner är att han inte går ut i traditionell Imam klädsel utanför moskén. Det kan det finnas olika anledningar till att han väljer att inte göra det. Dels kan det böttna i den främlingsfientlighet som finns gentemot muslimer i det svenska samhället i allmänhet. Det kan alltså vara en rädsla för att bli föremål för främlingsfientliga yttringar som ligger bakom detta. Men det skulle också kunna vara att Imamen i fråga väljer att inte använda klädseln av rent praktiska skäl eller för att han inte vill bli sedd som annorlunda i svenska ögon. En annan viktig aspekt som han tar upp är att det är viktigt att kunna det lands språk man är verksam inom. Detta leder till att man kan förstå landet som man verkar i på ett mycket bra sätt. Är det så att man inte kan språket så går det inte att föra en dialog med andra människor än inom den egna gruppen. Det får till konsekvens att man aldrig kan förstå den omgivande kontexten utanför moskén. Det går alltså inte att förstå medlemmarnas olika svårigheter som de ställs inför i det dagliga livet utanför moskén. Och således kan man som Imam inte göra ett bra jobb då man saknar förståelse för medlemmarnas

problem. En annan sak som Zakir nämner är att i Iran är det en helt annan konkurrens när det gäller andra religiösa ledare. Därav kan det vara lättare att vara Imam i Sverige då konkurrenssituationen inte existerar. Imamen i Sverige får således något av ett monopol på att vara religionens ställföreträdare på jorden. Vidare nämner Zakir att här i Sverige lägger sig inte någon annan i olika saker om man sköter sig. Däremot verkar det så att han tror att i Iran lägger sig andra i om gör olika saker. Det skulle kunna vara som jag tolkar det olika religiösa handhavanden. Den religiösa friheten kan så att säga vara större för en Imam i Sverige än i Iran. Detta innebär naturligtvis inte att man kan ta bort fundamentala saker ur tron utan kanske saker som i ett västerländskt perspektiv är lite mer världsliga. Nu kan det också vara så att Zakir under min intervju inte vill framföra några större negativa saker om Ithna Ashery på grund av att det kan vara känsligt.

6 AVSLUTANDE DISKUSSION

Vi är nu framme vid slutet av uppsatsen. Här kommer jag att diskutera hur tillförlitlig min undersökning är. Vidare kommer jag att tala om uppsatsens upplägg med dess för och nackdelar. Sist men inte minst kommer jag att dra några slutsatser av min undersökning. Innan jag går vidare vill jag rikta ett stort tack till intervjupersonerna och till Mohammad Afrasiabi som hjälpte mig att översätta från persiska till svenska. Likaså vill jag tacka David Thurfjell som under hela mitt arbete har varit tillmötesgående när jag ställt olika frågor om Islam och Shia. En annan som förtjänar ett stort tack är Åke Tilander som alltid är behjälplig när olika frågor dyker upp.

När det gäller den långa inledningen i mitt arbete som är full av fakta om Ithna Ashery. Så kanske vissa delar kan kännas svåra att förstå varför och vilken koppling det har till mina intervjuer. Mitt motiv till detta är att utan den här faktabakgrunden som jag presenterat går det inte att förstå olika ords kontext samt den historia som har gjort Ithna Ashery till den trosinriktning den är idag. Och således går det inte att förstå intervjupersonernas kontext utan den bakgrunden. En av mina målsättningar med detta arbete har varit att jag skall lära mig mycket om Ithna Ashery samt att den läsare som läser mitt arbete skall få en lämplig introduktion till Ithna Ashery och dess speciella drag. Detta tycker jag att jag har lyckats med. När det gäller mitt ordval, som att använda Ithna Ashery istället för något av de mer försvenskade namnen som Tolvorna, Tolv Imams Shia eller Imamniterna så har jag använt mig av ordet Ithna Ashery för att det kändes närmare ursprunget.

När det gäller frågan om mitt metodval så anser jag att den fenomenografiska metod jag har valt har fungerat utmärkt vid analysen av intervjuerna. Kategorierna jag fann under analysen av mitt intervjumaterial anser jag belysa det syfte jag har haft med mitt arbete.

Ett problem under min undersökning har varit att alla de intervjuer jag har gjort har förts på ett främmande språk för alla inblandade. Förutom den intervju som jag gjorde med Zakir Husain i Märsta då jag fick tala svenska. Detta kan ha medfört att viktiga nyanser och innehåll har fallit bort då varken jag eller den intervjuade har använt det egna språket. Nu tror jag inte att denna aspekt i det här fallet är så viktig att ta i beaktning. Önskvärt när det gäller intervjuer är förstås att man kan ställa frågorna på den intervjuades eget språk. Ett annat problem som jag haft är att jag aldrig har gjort en liknande intervjuundersökning tidigare. Detta känner jag har medfört att jag inte haft den optimala intervjutekniken när studierna genomfördes. När det gäller detta så har jag inte ställt tillräckligt med följdfrågor under mina intervjuer. En annan miss som jag gjort är att jag inte lyckades följa David Thurfjells råd att åka till Qum för att där söka intervjupersoner. Hade jag gjort det hade jag kanske kunnat intervju fler personer

och haft ett större underlag för min undersökning. Ifråga om hur tillförlitlig min undersökning är så är jag av uppfattningen att den är god. Om jag skulle göra om min undersökning skulle jag i stora drag göra precis som jag gjort denna undersökning. Enda skillnaden är att jag skulle ha intervjuat fler personer i Iran och kanske ytterligare en i Sverige. Ett annat perspektiv hade varit att jämföra mina informanternas svar med en representant i svenska kyrkan. Eller varför inte jämföra med någon frikyrkoförsamling. Där skulle det ha varit intressant att intervjuva någon från exempelvis Livets Ord och höra deras åsikter om hur de gör för att passa in i det kringrådande samhället.

Skall jag försöka dra några försiktiga slutsatser av mitt arbete, vill jag säga att den bild som presenteras av de intervjuade inte på något sätt är homogeniserad. Detta belyser hur svårt det kan vara att beskriva en religion utifrån vissa förutsättningar som utgår i en övergripande översiktsbild. När frågorna hamnar på individnivå så blir svaren tämligen olika, bland annat på grund av den rådande kontexten som den intervjuade befinner sig i. Hade mina frågor fokuserats mera på exempelvis koranen så hade svaren kanske blivit mer överensstämmande med varandra. Det jag ändå tycker mig ha fog för att säga är att en Imam i Sverige måste vara mer flexibel i sin yrkesroll än en Imam i Iran. Därav inte sagt att den svenska imamen tar bort religiösa grundsatser i sitt agerande. Men på grund av det omkringliggande samhället som redan har sina fastställda normer på vad som är ett accepterat agerande måste den svenska imamen anpassa sig till detta. Den iranska religiösa ledaren kan på ett helt annat sätt agera i sin yrkesroll. Dels har deras yrkesroll en status i hela det kringliggande samhället på ett annat sätt än vad en invandrad religion har i en främmande land som Sverige. Jag har som ett exempel beskrivit hur Zakir Husain måste ha ett tillstånd från kammarkollegium för att kunna utföra vigsel. Detta är ett exempel på hur den profana världen kan ställa krav på den religiösa världen i Sverige. I Iran finns det inte ett sådant motstånd från en profan värld utan allt tillhör den religiösa världen.

7 SAMMANFATTNING

Detta arbete handlar om Ithna Ashery eller för att använda några av de mera försvenskade namnen: Tolvorna, Tolv imams shia, Imamiterna. Ithna Ashery är den största delen av Shia Islam. Grunden till mitt arbete har varit en fältstudie i Iran i juni år 2001. Väl i Iran har jag sökt upp olika representanter för Ithna Ashery. Detta har resulterat i att jag har gjort fyra intervjuer under min vistelse där. Intervjuerna ägde rum i Fars provinsen i Shiraz. De fyra som intervjuats i Iran har varit: en som studerar till Mullah, en som redan är utbildad till Mullah eller Ruhani, en som har titeln Ayatollah och slutligen en doktor i jämförande religion och mysticism. Av dessa fyra intervjuer har tre valts ut för analys. Den som föll bort var intervjun med Doktorn i jämförande religion och mysticism. I arbetet har jag även gjort en intervju med en svensk representant för Ithna Ashery i Märsta. Denna intervju med den svenska imamen har sedan jämförts med intervjuerna gjorda i Iran. Detta arbete innehåller vidare en stor faktabakgrund rörande Ithna Ashery. De områden som jag har tagit upp i faktabakgrunden är följande:

- Allmän introduktion - Islam
- Några skillnader mellan Shia och Sunni rörande de fem pelarna
- Muhammed
- Spiltringen inom Islam efter Muhammeds död
- Kerbala och dess betydelse för Shiiterna
- Tolv imamer eller Ithna Ashery
- Imamens eller de religiösa ledarnas status inom Shia

- Ithna Ashery i Iran
- Ithna Ashery i Sverige

För att analysera intervjumaterialet har jag använt mig av en fenomenografisk metod. Målsättningen med mitt arbete har varit att fånga hur intervjupersonerna har upplevt sin egen roll i det religiösa arbetet.

Mina slutsatser i mitt arbete är att rollen som finns inom Ithna Ashery inte är homogeniserad när man jämför olika individers subjektiva upplevelse av fenomenet. Däremot om man tittar på en metanivå så kan deras roll se tämligen lika ut. Men på individnivå, som detta arbete försökt behandla, så är den subjektiva upplevelsen av rollerna olika. Det som till stor grad påverkar den subjektiva upplevelse av rollen är sådana saker som den omgivande kontexten i samhället. Men även de mål den enskilda individen har med sin roll när det gäller framtiden för individen. Det kan till exempel vara att skapa sig en dräglig tillvaro i en kommande framtid. Det religiösa motivet kan således vara sekundärt när det gäller individens val av det religiösa yrket.

En annan slutsats är att det i viss mån krävs mer av en religiös ledare inom Ithna Ashery i Sverige för att följa den utstakade teologiska vägen än för en religiös representant i Iran. Detta kan även gälla för den enskilda församlingsmedlemmen, då samhället i Sverige är sekulariserat. Konsekvensen blir att den religiösa ledaren i Sverige får uppta tid för att förklara vad som är exempelvis tillåten mat (halal) utifrån de religiösa föreskrifter som finns i koranen. Arbetet med att förklara för en församlingsmedlem vad som är tillåtet respektive förbjudet behöver inte en representant för Ithna Ashery i Iran lägga så mycket tid på. Det är för att hela den omgivande kontexten för religionsutövaren i Iran redan är anpassad och styrd av vad som är det rätta livet enligt Islam.

8 KÄLLFÖRTECKNING

8.1 Otryckta källor

Mohammad Ali Sadiuqai (juni-2001) Muntlig Kommunikation.

Hamid Mahmoudian (juni-2001) Muntlig Kommunikation.

Shayesteh Shariatmadari (juni-2001) Muntlig Kommunikation.

Ali Movahhed (juni-2001) Muntlig Kommunikation.

Zakir Husain (aug-2001) Muntlig Kommunikation.

8.2 Tryckta källor

Armstrong, Karen, 1997, Historien om Gud, Norhaven, Månocket, sid 155-195, ISBN 91-7643-304-9

Ahmed, Akbar, 1999, Islam Today, New York, I.B Publishers, 253s, ISBN 1860642578

Brattlund, Åsa, 1991, Islam en folkrörelse, Malmö, Artemis, 74s, ISBN 91-87762-33-1

Farah, Malaka, Guide för muslimska kvinnor

Hedin, Christer, 2001, Islam i samhället, Smedjebacken, Arena, 250s, ISBN 91-7843-163-8

Hedin, Christer, 1995, Islam enligt koranen, Alhambra, 127s, ISBN 91-87680-94-7

Hedin, Christer, 1994, Islam i vardagen, Smedjebacken, Arena, 171s, ISBN 91-7843-087-9

Hjärpe, Jan, 1997, Politisk Islam, Stockholm, Gleerups, 165s, ISBN 91-40-61616-9

Jaffer, Asgharali, 1989, Den Islamiska lärans grunder, 96s, Märsta

Jafri, S., Husain M, The Origins and Early Development of Shia Islam, 332s, Qum

Keddie, Nikki, 1983, Religion and politics In Iran, Westford, Yale University, 237s, ISBN 0-300-02874-1

Momen, Moojan, 1985, An introduction to Shii Islam, Worcester, Yale University, 397s, ISBN 0-300-03499-7

Naqvi, Ali Muhammad, 1990, A manual of Islamic Beliefs and Practice, London, Muhammadi trust, 263S, ISBN 0-946-079-81-1

Rohstein, Mikael, 1997, Religionshistoria, Portugal, Nya Doxa, sidorna 297-346, ISBN 91-88248-88-7

Samuelsson, Jan, 1999, Islam i Sverige, Falun, Natur och Kultur, 181s, ISBN 91-27-06835-8

Svanberg, Ingvar, 1999, Blågul Islam, Falun, Nya Doxa, 263s, ISBN 91-578-0308-0

Westerlund, David, 1996, svensk religionshistorisk årsskrift 1996, Stockholm, Svenska samfundet för religionshistorisk forskning, Sidorna 161-182, ISBN 91-9730063-0-4

Westerlund, David 1999, Islam outside the Arab World, Richmond, Curzon, 488s, ISBN 0-7007-1124-4

Westerlund, David, 1994, Majoritetens Islam, Stockholm, Arena, 449s, ISBN 91-7843-076-3

8.3 Referenslitteratur

Bakhshayeshi, Aqiqi, 1984, Ten decades of Ulama's struggle, Teheran Islamic Propagation Organization

Hjärpe, Jan, 1992, Islam lära och livsmönster, Arlöv, Almqvist & Wiksell, ISBN 91-1-92329-6

Islamiska Informationsföreningen, 1989, Islam vår tro, Risberg, Bonniers, ISBN 9100478318

Karlsson, Pia, 1997, Religionsfrihet I Sverige, Lund, studentlitteratur, ISBN 91-44-00237-8

Keddie, Nikki, 1995, Iran and the Muslim World, New York, New York University Press, ISBN 0-8147-4663-2

Merad, Ali, 1992, Samtida Islam, Frankrike, Alhambra, ISBN 91-87680-5

Nouira, Habib, Islam och den moderna kvinnan, Arboga, Textab, ISBN 91-85516-635

Utas, Bo, 1982, Islam og samfundet, Köpenhamn, Nyt nordisk förlag, ISBN 87-17-05031-6

9 BILAGA 1

9.1 Intervjumall

1. Kan du kort presentera dig själv?
Underfråga: Finns det olika grupper av shia islam?
Underfråga: Definiera tillhör du tolv imans shia?
2. Vilken utbildning har du?
Underfråga: Hur är utbildningen organiserad på vilket sätt?
Underfråga: Hur många år?
3. Vilken typ av bakgrund har du?
Underfråga: Finns det andra i din familj som också är imamer?
Om så är fallet är det vanligt att någon i familjen gör samma saker?
4. Vilka räknar du till din församling här i området?
Underfråga: Kan du definiera din umma?
Underfråga: Finns det någon i det här området som du inte räknar till församlingen?
Underfråga: Betalas zakat till den lokala församlingen eller hur betalas zakat?
5. Vilka är dina uppgifter i församlingen?
Underfråga: Koranskola
: Rådgivning?
: Utbildning av församlingsmedlemmar
: Leder du även kvinnor i deras utbildning?
: Om inte vilka leder kvinnor i deras studier?
6. Vilken är din roll i församlingen?
Underfråga: Böneledare? Andlig ledare?
7. Hur tror du att en alim/ imam inom Tolv Imams Shia i Sverige ser på sin roll gentemot församlingen?

10 BILAGA 2

10.1 Intervju 1

Utförd i Shiraz i Iran 010605

Intervjuades namn : Mohammad Ali Sadiuqai

Jag: Could you shortly introduce your self, could you make a presentation.

I: I am Mohammad Ali I am from Afghanistan. We are studies a medical college in Afghanistan. I have been living Shiraz three years and studying about Islamic.

Jag: Then I have another question, I have lot of question is their different group of Shia Islam, different groups?

I: About Shiite Islam maybe two three group. One group knows to elf imam, one another group is six imam, but another group, The Shiites groups are Three groups. They really Shiite is who person that's his idea is about twelve imam. And the knows Islam as the Twelve Imam the first Imam is Ali and the end Imam is Muhammed al Mahdi. But in the end maybe in three groups are living here I don't know were.

Jag: Which group are you?

I: I am in the Twelve group.

Jag: What type of education do you have?

I: What type of education, ok, Just we learn all off the (ohörbart) but is not difficult for me for ours we didn't know about geographic, we didn't know about biology all of things science (ohörbart).

Jag: When you are in this school, this is a type of education for to be a.

I: In this a school

Jag: This is a school or this is a school.

I: Yeah

Jag: This a type of education that you are.

I: In this school about Islamic faiqh? Its name faiqh but its is name hoqqud? Its name olsow? Shiite olsow of Islam and another philosophy.

Jag: This is a education what are you going to be when you have done your education. You gonna be a

I: Yeah, yeah step by step before in the first definition maybe lunga is the basic Islamic faiqh. After long a finish maybe we learn in the Shiite faiqh in the Islamic history but is step by step. Maybe one person educate in this a school two hours per day maybe something about Islamic and faiqh and another lesson is about philosophy, olsow (ohörbart).

Jag. How many years are the education?

I: Maybe is it didn't finish maybe ten years maybe twenty years one person can study for go on for forty years. And maybe one person become Ayatollah in pro office. Maybe need twenty years needs who person to become ayatollah. Become Ayatollah, about Islamic rules Shiite rules twenty years. But is too much up to the person how he learns, how his mind. Maybe in the college in the Islamic ayatollah is the highest and ayatollah and ayatollah hojjat al Islam and ayatollah suck a tol Islam, and hojjat al Islam step by step its degree in Islam.

Jag: Okay, what type of background do you have, your family background, You said earlier that you were from Afghanistan, What are you're family doing in Afghanistan.

I: Okay About my family, its different some of the family are farmer, maybe nut educated its different family background, Afghanistan people is educated, my father now is a farmer, but my mother was a teacher and my brother is a engineer. But my sister is now is a teacher, but two three small brother is not educated because is too much war in Afghanistan. Its different family that maybe very high family maybe low family maybe if you live in civilisation its different.

Jag: When you have done this school, then you gonna be a Mullah, alim? Do you gonna have your own you call it umma?

I: Mullah, mullah is maybe in after three years. Who person educated learn in this school after three years after fours years he become mullah, shall become ruhani who can teach other person he can advise other person after three maybe after four person.

Jag: If you become a mullah.

I: Mullah, yes.

Jag: Do you have your own umma or you called it umma.

I: Mullah.

Jag: Yes, do you call it.

I: Hojjat al Islam.

Jag: No, no if you become a mullah you gonna have your own parish, assembly congregation your own people, your own, not student your own little community with people who comes to your mosque. It's like that.

I: Yeah, yeah, who person who become mullah, who go to a mosque and give another person prayer.

Jag: You lead the prayer then.

I: Yeah, yeah that who can teach another person, who can on a voyage for another person mullah is mullah its not high or not down he can teach other person. It's possible for him to go to other places and maybe he can make a wedding. Mullah can make a nika, do you nika.

Jag: No.

I: Nika it's two person who become wedding get married.

Jag: Yes, but when, I am not just to sit like this,

I: You can sit there

Jag: no, no, my another question when you become a mullah you have the Koran school as well. Do you have Koran school as well do you teach others as well

I: A person who become mullah who can teach Koran who can teach another Islamic roll, maybe who can teach Mull mushin one book is mulla mushin maybe can teach yamel muhatob. Maybe who can teach and explanation a little Koran Mullah is god who can teach Koran and Islamic roll.

Jag: The women in your community, who teach the women?

I: Okay, its not different one ayatollah teach the women okay, maybe women had one teacher the women teachers, but to much a lot of teacher is man who become mullah and ayatollah. To teach women its not too much problem one man teach two women its not too much problem about Islam.

Jag: Who pays Zakat? The system with zakat?

I: Okay. The system of zakat, zakat is in the Islam roll. Maybe it's nine parts. Maybe I have ten-kilo rice, I have for my family I can give one kilo to another person who is poor. Who didn't have any food. I can give kilo for him its means zakat. Its name its zakat, Its not to have to another person misery have to give to another person maybe. Who person who have too much money and too much rice too much vague maybe about ten kilo one kilo is zakat. Maybe a person have one hundred kilo rice ten kilo is become zakat. Maybe one person have one ton one hundred kilo is zakat.

Jag: But if you give zakat to somebody. Do you just choose the man or the women that you should give zakat. Do they bring in all the zakat to the community.

I: yeah, its up to that person who give zakat, maybe one person give zakat to eman khomeni committee, maybe one person give direct to a person who is poor, maybe one person give to a afghan refugee who are living here his zakat. It's up to the person who give zakat to choose.

Jag: When you become a mullah, how do see to your roll in the community. How do you see for your self at your role.

I: Yeah, when we become mullah. We can teach another person. We can go to advice other person to another college. We can to Afghanistan for teaching and guiding other people. We can go to Sweden to America to other countries for the guiding and teaching people its possible:

Jag: How do you see to your role in your little community if you just stay at one place. If you become a mullah in for example Shiraz how do you see to your role in this particular area what is your task, your work then.

I: This city who person who educate and learn Islamic role to Shiraz maybe gave salary example. I learn to this school I have twenty thousand salary for this schoolteachers, teachers this school boss this school have big boss named (ohörbart) who gets salary every month it's a mullah work. Maybe if another mullah go to another mosque and give for person advice in Islamic role maybe some people give him some money our some other thing who needs. its the mullah work in Shiraz. Its too much mullah in Shiraz its maybe five per a job it's very difficult.

Jag: Yeah I understand, it was just an example

I: Because its just like Doctor, Maybe in future I become doctor I maybe I didn't find any work at all in Hospital because the doctors in Shiraz are special doctor. Maybe I could find I work in other country, its possible. Mullah is like doctor Mullah its like picture Mullah is like other person. Just it his book. Mullah is you just the Islamic role for doctor it's a occupation problem, its not to much different Its the Mullah work

Jag: If we said that to person had a problem could they go to the mullah and ask for advice

I: Yeah the problem it's different. Maybe I have big problem maybe I have a family problem, maybe I have problem in family for divorce maybe I have divorce Maybe I go to the mullah its the mullah work. Its two person husband and his Wife go the mullah and talk to him and they have some problem I cant live with him, Maybe the mullah give advice another problem another difference we maybe I find problem immigrations office problems we don't go the mullah. But if we have a little problem we don't like to go to the government office about maybe can mullah resolve the problem I go to the mullah is up to that person. You understand

Jag: Yeah, but you also, when you are a Mullah you produce this spiritual guidance as well. Your are the man who lead the people in the right direction, something like that, its like that

I: Yes

Jag: Now I just have one final question. In Sweden we have loot of immigrants from Iran its around sixty, sixty five thousand. And they got several communities in Sweden. Do you think that the mullah in Sweden see the role that he has different than you think, You understand me, The mullah in Sweden how do think he think about his role?

I: In Sweden if necessary for that people living in Sweden wants this mullah, maybe one mullah going to Sweden I don't know if its possible. That depends one that mullah if he want go to Sweden. But loot of people from Iran and other Muslim country arriving in Sweden. I know one million people refugee from other country maybe eight percent are Muslim are living in Sweden, do you have any Mullah in Sweden?

Jag: Yeah but I don't remember his name, but I think we have one in Stockholm the capital of Sweden. In a place called Marsta small town just outside of Stockholm they have a mullah. Do you think he has a different role than a mullah in Iran?

I: No, no, but a mullah is a Shiite Muslim okay it is not different that mullah living in Sweden is not different roles a mullah life into Iran. But that Mullah who are living in Sweden who is Sunni okay maybe it's a little different the Sunni role and the Shiite role. That Mullah who living in Sweden who is Wahhbai okay. Wahhib living in arbi stan Its Saudi Arab maybe too much different. But the idea is because I am mullah I have one idea maybe he is mullah and he has different idea okay he his mullah maybe he have different idea. It's one person's idea. That's my idea that I like to go to another country its possible okay I like with speak who person also maybe another person don't like to speak to person. The mind role is one maybe I am Shiite I am living in Sweden the mind role are in Iran the mullah life in Iran its not different maybe just civilisation is different okay maybe one mullah is civilisation make computer make another things maybe Mullah living in Iran doesn't do that. But the Koran role is one role a mullah living in Sweden a mullah living in Iran a mullah living in Pakistan or anywhere else. Maybe its no different that's my idea maybe difference. Maybe in future I will go to Sweden as a refugee its possible. Maybe I go as a mullah to Sweden or America or other places its civilisation about all persons likes to become civilisation, mullah become civilisation the people (ohörbart) become civilisation its important to all mullah Is one role exactly role. But maybe not different to Sweden but is difficult to find any book about Islam maybe Iran Islamic books is very liberated to find books about Islam. Its is not different the mind role you are Swedish. Sweden arriving to another country you mind relation ship is Sweden but your idea is Sweden the mind role is one (ohörbart). Sweden are very civilised regime civilised people all of things are very advancing if you compare room in Shiraz. It's a very nice place Shiraz. The role is one. Mullah working and living (ohörbart) in a mosque in civilisation but the role is one role, Good is one, Islam is one Islam who is Shiite all like to Itna Ashery. But a mullah who is not Shiite who are Sunni didn't like Ithna Ashery Maybe like other occupation of Islam. The role is one for who is exactly mullah who is really mullah but who is just named as mullah maybe has own opinion okay, but the Islam role is one role our living in south America, our living in south Russia, our living in Afghanistan our living in Teheran the Islam role Shiite role is not different. Maybe group is different we are group there others groups. The mind role is not different. It's my opinion.

Jag: Then I have asked all the question that I want, thank you.

11 BILAGA 3

11.1 Intervju 2

Utförd i Shiraz, Iran 010606

Intervjuades namn: Hamid Mahmoudian

Titel: Hojat al Islam val moslemin

I: I am the clergyman, I am the teacher in Islamic theology in the university. And to teach about law. And in Persian and arabic or sulefar? means the way to learn far? or shiat sharia of Islam to teach about sharia of Islam the way of shia of Islam foundation of sharia of Islam.

Jag: Are they different groups of Shia Islam?

I: In Iran?

Jag: Yes!

I: Shia, I think the majority of Shia in Islam and all of them I think is Ithna Ashery means twelve imam. In Iran we have Sunna and shiaat ut 70% or 80% of Iranian is Shiaat are shiaats. And all of the shiaats are imania means twelve imam (ohörbart). from ali apostel (ohörbart) we say Gihaiaba? means its hidden from people the promised saviour, promised saviour or twelve imam.

Jag: But you are I defined as twelve imam shia. You are twelve imam shia you belong to twelve imam Shia?

I: Twelve imam Shia, yes. In arabic we say (ohörbart) in Persian dawazda imani in english twelve imam. We believe in twelve imam.

Jag: How, What kind of education do you have. What kind of Education when you are in your position that you are right now. What type of school have you went to.

I: I, have not P.H.D. Before P.H.D in english what should we say?

Jag: I just don't now!

I: Magister, diploma after magister?

Jag: I not sure, I don't know!

I: Two year after. We. I learn the arabic and theology in hos el mir???. Hos el mir???, You now hos el mir?.

Jag: No

I: The center for the teaching and learning arabic theology and to be Mullah to be Ayatollah. To (ohörbart) and to dress of mullah. After that I went to university. And had high school take Diploma, get diploma, after day? To university and take in Persian for licence licence magister I think. Magister after that two year after licence. We say in Persian for the licensans. For the license means two year before the doctor. Two year before doctor.

Jag: How many years ut you have already answer that question. What type of background do you have your private?

I: Religion!

Jag: Religion!

I: Religion law religion. The difference between Islam and Christianity and in religion the sect of religions in world. Not just Islam. Religions christianity, Judaism and Buddhism and shintoism and so. In university of Teheran. Teheran the center of Iran.

Jag: Is there anybody else in your family who have could I say the same profession. Your father is?

I: No, My father is a farmer.

Jag: Farmer

I: Yes, farmer in Esfahan.

Jag: In Esfahan, okey

I: I came here to teach in Islamic? university!

Jag: If I define you is it wrong to say that you are a mullah, or what is the title?

I: Pardon me.

Jag: You are a, You're title is mullah or?

I: In Iran we say Hojat al Islam val moslemin, Hojat al Islam val moslemin. H O.

Jag: You can write it later on, because it's a long word. Mullah.

I: Mullah.

Jag: We can take it later on, okay.

I: Hojat al Islam, after Hojat al Islam, ayatollah after ayatollah, Ayatollah al uzma. Mullah in Iran this is they don't say mullah.

Jag: They don't say Mullah.

I: They don't say mullah. They say hojat al Islam. Hojat al Islam okay?.

Jag: But, If you have a assembly, parish, congregation, people, if you are the leader of a mosque, Your the leader for one mosque. If you be the leader of one mosque. How are the people that you count to you mosque then, You understand my question?

I: I think you said that, if you are the leader of the Mosque, yes the Mosque, Who is what?

Jag: The people who goes to your mosque are they the community?

I.: No I am not the leader of the mosque.

Jag. No

I: Officially.

Jag: No, okay

I: I am not the Imam we say ;Imam the mujthahid. Means the who stand before the people to pray.

Jag: Okay.

I: I'm not.

Jag: Okay, About Zakat, Zakat you called it zakat, when you give a type of tax to somebody on every thing you earn. You called it Zakat?

I: Zakat, no.

Jag. Zakat you not called it zakat.

I: No what its that mean?

Jag: If you have ten rials, then you have to give one rial to a poor people.

I: Poor people?

Jag: Poor, that the people who haven't got anything.

I : Yes

Jag: You know what I mean then, About zakat. A type of.

I: Zaqate, Zaqate.

Jag : I don't know.

I: In arabic we say zaqate. The money to pay for poor people.

Jag: Yeah, Yeah that's what I mean.

I.: What do you mean about zagate.

Jag: I mean if somebody pay zakate. Do they pay to that mosque? Or do they pay to people on the street who are poor?

I: No, zaqate we pay to the poor people, not to the mosque, or to prayer of the mosque who prays before (ohörbart)They just for poor people who have not any money to liv(ohörbart) I mean zakader its that. We get salary from the Islamic government for teaching law and teaching theology and teaching religion in University. but some of the clergymen, clergyman means clergyman, ruhani Who don't teach in university and they say about religion and they learn about religion, just about the religion and be among the people and pray before the people. They get salary from hos el mir Salary for example forty thousand tomans, forty thousand tomans from hos el mir to live Yes, but we get salary from government. Did you understand my speaking?

Jag : Perfectly, no problem. When your a leader or not a leader, when you are that. its all right if I say Mullah?

I: Ayatollah, Ayatollah

Jag: If you're the leader of one mosque. What are you!

I: Imam the mujahad, Imam the mujahad the person del mullah hojat al Islam who stand before people and say Allah Akhbar and after that the people say Allah Akhbar.

Jag: Yes.

I: Yes.

Jag: If you are that, What are you're task, What are you doing in this, If you are the chief of a mosque. Do you lead the Koran school as well then. If you have Koran.

I: Koran.

Jag: Quran school do you have Quran school in the mosque.

I: We in Iran ; Yes. The maktable Koran. The school of Koran okay, you mean. The imam mujahad who stand before the people and pray for praying he teach Koranish. He teach Koranish matter for Koranish subjects. And sometime they have a Quran, What did you mean. Koran school.

Jag. Koran school, Yes, Who leads the Quran school then, Who is the leader in the Quran school, Who is the teacher in Koran school.

I: The person who stand before people and say Allah Akhbar.

Jag.: Okay, Thank you, If they are two people in your area who had problems with each other maybe I shouldn't pay that, but you should pay that. Can they go to you and ask advice could you be.

I: Yes

Jag: You could be a type of adviser then?

I: Advising to be good with his wife, to be good with his friends, to be good, to speak well with his friends, his child, children. And whenever they have difficulties together with each other. They came to imam the mujhad, imam the mujhad to advice them, advice them to and to solve their problems, please pardon me to have tea.

Jag: Okay I stop there.

Här följer en trevlig tedrickar stund då vi diskuterar lite allmänt om religion Då detta inte var tänkt att ingå i min intervju så stängde jag av bandspelaren.

Jag: The women in the community, who leads. Do they get any type of education in Koran As well. And who leads the education for women in Koran, in Koran school. Do you understand me?

I: Yes, We have a school for the man and a school for the women, Koranish school for women and Koransih school for men.

Jag. Okay.

I: Yes.

Jag: Who leads the school for women? Is it a woman or it's a man or it doesn't matter?

I: If he have a women it is better in our idea, its is better to be women.

Jag: Okay.

I: Yes, but if their is no women for teaching, we advice the man and invite to teach them, to teach them.

Jag: Okay; What is your role in the community, in your particular area? What are your role? You understand me?

I: Role for what?

Jag: If you are the leader of a mosque, what's its your role? What are you doing?

I: Yes.

Jag: Are you the leader of the Friday prayer?

I: Yes.

Jag: And do you have any spiritual guidance?

I: I preferred, yes, I understood the question, I get your question, I preferred to be with not with adult only, adult you know adult? I preferred to be with teenager, teenager okay, or twenty year thirty year, just the year like me. And to speak with them and to teach religion to them. And so.

Jag: How old are you then? That's not, How old are you. I'm thirty five years old, And you are?

I: To answer the question, answer their question, the role of me to answer their question, to be with them and to be with them to solve their problems, problems not just money the problem of theology and problems of, to be with them to sport. To play and have sport with them. They, to and I want, I want to them to think that I am like them. Not over them, not. I can't speak in English fluently to say about that. I want them and I ask them and I tell them I speak to them that I am not over you. I have not a position over you I like. I'm just like you yes.

I am student you are student. I'm a teacher and you should be after some year teacher and this is the role of my teaching. Yes.

Jag: This is the last question, How do you think a Islamic shia, shia Islamic leader twelve imam leader in Sweden see at his role to the to his people in his role. How do you think he sees on his role?

I: I think what's, your question?

Jag: I gonna try it, because in Sweden we got a lot of Iranian people.

I: Yes.

Jag: And we got some shia muslims leaders as well. And do you think he's?

I: Sunna or shiaats, shiaats.

Jag. We got both but my particular interest is just shiaats.

I: Yes.

Jag: And how do you think a leader in shiaats, shia Islam think of his role in Sweden, Do you think his role is different than your role in Iran. You understand me?

I: You mean that, What's my idea about shiaats of Sweden?

Jag. Yeah, shia.

I: I don't know anything about them.

Jag: Yeah, but if you think about the leader in the, for the shiits in Sweden, How do you think he thinks at his role.

I: Different, I think that's its a different dialogue, to have a dialogue with the people in Iran or the people in Sweden. It is different because here Iran, Shiraz, Esfahan, Teheran we are shiaats all of us. Are shiaats, and in Sweden Judaism, Christianity, shiaats and sunna I prefer to speak with them in the language they have. Not the language of english or arabic the, you can not say, I want to say that it is different to have a dialogue with the people in Sweden, or in Iran, Iraq or in America is it different, because the people in Sweden are more liberal than some other

people, In Europe, European people are more liberal than the people in Africa, So we should speak in a language that is suitable for them, Okay.

12 Bilaga 4

12.1 Intervju 3

Utförd i Shiraz, Iran 010606

Intervjuades namn Mr Ali Movahhed

Titel: Ayatollah

Denna intervju utfördes på engelska. Frågorna ställdes på engelska men de översattes av Hamid Mahmuodian till persiska så Mr Ali Movahhed kunde förstå dem. Jag har valt att skriva allt på engelska även de svar som översätts från persiska till engelska. Detta gör att mina frågor kan ha blivit fel ställda samt fel översatta. Denna översättning av allt som sägs på Persiska under intervjun är gjorda av Mohammad Afrasiabi en Iransk granne till mig. Jag har valt att bara kontrollera Hamids översättning från persiska till engelska och vice versa. När det inte varit några större skillnader i översättning har ej skrivit något.

Jag: What kind of education do you have?

I.: As I said before he learn hos El mir center in Iran to teach and to learn Arabic fars theology and religion in Iran. In mashad as I said to you before. And in university like P.H.D like doctor in philosophy. The education of him in learning Arabic, learning faiqh learning sharia, you know sharia.

Jag. Yes know sharia.

I: Law, Islamic law just like doctor in philosophy, doctor, yes. Ayatollah is just like doctor in philosophy or in Sharia.

I: High level in Hos El mir, high level as I said before that hojat al Islam, ayatollah (ohörbart) high level at hos El mir like professor.

Jag: All right, What are your task, what are you doing in this community, what are your uppgifter, what are you doing, You understood me when I asked about Koran school. What he does he leads the Friday prayer.

I: Yes.

Hamid på engelska: He is teacher in university, and he get salary from university because of his teaching. He is assistant of ayatollah Haeri. As I said before you want to have a interview with him, Ayatollah Haeri. The person who set prayer in Shiraz. He is his assistant whenever he is abroad he say his prayer, he say Allah Akhbar in front of the people.

Jag: The same question as I asked you, If somebody in your particular area had trouble with each other could they go to you and be advised, what I mean to people are fighting could they go to him and be advised how they should solve the problem, you understand me.

Hamid farsi: Yes.

Hamid engelska: In which subject?

Jag: If somebody are arguing about, maybe something has been, I don't know which subject

Hamid engelska: Which matter.

Jag: Maybe if to people get angry at each other, if somebody had lent the other money and don't pay back.

Ayatollah svenska: Dom konflikterna tillhör inte oss. Jag är lärare och utbildar folk. Dom tror att vi Ayatollar blandar oss i alla frågor. Sådana frågor tillhör andra som rättsväsendet. Förklara för honom.

Hamid engelska: This subject are suitable to judge. To judge to solve the problem of people. But I thought that you should say about advice okay

Jag: Advice yes.

Ayatollah svenska: Vi förklarar rätten som de här två personerna har i lagen. Vi säger till de inblandade att ta hänsyn till varandras rätt.

Hamid engelska: To way is there, to way one to define right of them after that For example you have this right and you have this right please don't interfere to his rights. And one of them to skip his right.

Jag: In Sweden we haven't got any Ayatollah in Sweden because in so high position but what do you think. If we had, how do you think he should act in Sweden if we had a ayatollah in Sweden. How do you think, should the job be the exactly the same in Iran as in Sweden if you are Shia, the ayatollah job, you understand me.

Hamid engelska: Pardon

Jag: In Sweden we don't have any ayatollah because it such a high position we have smaller position, but if we had an ayatollah in Sweden if we suppose we had. Do you think the ayatollah job in Sweden would be the same, as in Iran, you understand me?

Hamid: In charge

Jag: No, no not in charge, if we had, I asked you the same question, if you thinking about Sweden.

Hamid svenska: Nu förstår jag honom, om du befinner dig i Sverige, hur skall du agera då?

Ayatollah farsi: Om du vill ha det rätta svaret så behöver du lära dig persiska först.

Hamid engelska: He said, mister Movahhed said if you want to know the answer of his question fluently and well you should learn Persian first.

Jag: That's true, that's true

Ayatollah farsi: Säg till honom att vi har två olika kontakter med folk. Offentligt när vi pratar med alla på våra högtider. Som minnesdagen 15 khordad 1963. I sådana offentliga tal förklarar vi för folk hur de skall lösa sina konflikter i allmänhet. Vid privata kontakter svarar vi på frågor detta hör till mig.

Hamid engelska: And he said that, we have two set of answer, whenever we are in the among people among older people we dialogue with him we had a good dialogue with him. And solve the problem that are among all of them. But whenever they ask me and they ask us about problem.

Hamid engelska: In private, in private in private meeting we answer their question in private but in popular meeting we.

Hamid: We said about problem of government the problem and all and so.

Hamid: In private meeting we answer their question just we answer their question in private meeting. So we should have a dialogue suitable to them in general meeting in private meeting in general meeting we should say about problem about university, about country, about government but in private meeting we should answer their private questions.

Hamid : Did you get my answer?

Jag: That's why it's so good to have a tape recorder when I get back to the hotel room.

Jag: I had friends in Sweden who speaks farsi and they can help me.

Hamid: He said that I speak in Persian you should bring it to Sweden and translate to your friends.

Jag: I gonna do that, That's all, thank you.

13 Bilaga 5

13.1 Intervju 4

Utförd i Märsta, Sverige 010820

Intervjuades namn: Zakir Husain

Titel: Imam

Jag: Kan du kort presentera dig själv?

I: Jag heter Zakir Husain ursprungligen jag kommer från Pakistan men jag har utbildats som religionslärare och präst i tio år i Pakistan. Sen jag läste på universitet också. Sen jag åkte som missionär och lärare till Afrika och bodde där i ungefär åtta år. Sen kom jag till England och var där i ungefär ett år med samma yrke. Sedan åttionio februari jag är i Sverige som präst och religionslärare här i Märsta muslimska, shia muslimska föreningen.

Jag: Finns det olika grupper av shia Islam?

I: Ja, visst det finns olika grupper utav Islam som, men först och främst den störst gruppen som kallas shia Ithna Ashery dom tolv imaniterna. Själv jag tillhör den gruppen men det finns andra grupper också som shia ismaliter shia Zedi?? Och andra grupper också men den största gruppen är inom shia tolv imaniter.

Jag: Tack så mycket! Vilken utbildning har du? Det har du nästan svarat på. Du hade gått, Hur många år var utbildningen?

I: Jag liksom i tio år. Jag har jobbat som lärare och präst sen jag läste vidare liksom två år universitet ... Engelska ... och ... Det som kallas YHL ... learning.

Jag: Vad låg det någonstans, i vilket land?

I: I Karashi i Pakistan.

Jag: Okej, Vilken typ av bakgrund har du, Exempelvis är det någon annan i dina familjer i din familj som håller på med något liknande som du gör.

I: Ja, men det är så att; min pappa var samma yrke och var präst och min farfar var också präst. Samma yrke i fem sex generationer i rad är präst. Men det finns inte många, jag har sju bröder men det är endast jag som är präst.

Jag: Är det vanligt att någon i familjen gör samma saker. Man tar efter sin far. Du sa att du tog efter din far och din farfar. Är det vanligt att det är så att man kommer från en prästsläkt och man fortsätter?

I: I Pakistan jag tror det är ganska vanligt, Därför att man brukar på landet och andra omständigheter man gör så. Man har ett yrke som någon i familjen. Men andra försöker följa samma yrke så, inte här i Sverige, här man kollar sitt eget intresse och sin egen inställning, men där omständigheter säger alltid brukar mest att följa samma yrke som har i familjen. Någon äldre som har liksom pappa äldre samma yrke.

Jag: Ja just det. Vilka räknar du till din församling, här i området? Vilka är det som kommer hit. Är det här en moské?

I: Här just nu vi använder som en moské och församlingshus och liksom alla aktiviteter, religiösa och kulturella alla aktiviteter som är brukar vara här i byggnaden. Men det är inte en liksom en officiell riktig moské en moské brukar vara minaret, doom. Vad heter det på svenska?

Jag: Du menar alltså!

I: Det är inte officiell riktig moské men vi brukar använda som en moské. Vi läser bön här och har föreläsningar och andra religiösa aktiviteter sen andra sport och bibliotek. Allting som andra religiösa samtal (ohörbart) Så här brukar komma olika nationaliteter mest dom som kommer östra Afrika ursprungligen är dom från Indien och Pakistan. Dom flyttade för hundra år sedan från India till Östra Afrika sen via Kenya heter hoja stam Hoja. Sen dom flyttade hit dom flesta kom från Uganda när Idi Amin kastade ut från Uganda. Sen andra nationaliteter liksom just nu tydligen kommer ganska lite få Iranier och andra från Kurdistan och India, Pakistan ibland Bangladesh.

Jag: Bor dom här i området i Valsta, heter det inte Valsta visst heter det Valsta?

I: Märsta, Märsta

Jag: Okej, det är Märsta

I: Ja, Dom flesta bor här men dom andra bor i Storstockholm liksom i, Rinkeby, Tensta, till och med södra delarna av Stockholm Alby, Fittja, södra Stockholm men dom flesta över sextio procent bor här.

Jag: Okej, Då ska vi se här, Zakat konstigt ord här, Zakat betalas, Zakat, Zakatsystemet betalar man Zakat direkt till församlingen eller betalar man till fattiga hur fungerar det?

I: Egentligen Zakat man måste betala till fattiga.

Jag: Ja, just det.

I: Men om man kan inte, det är lite svårt att hitta fattiga eller man kan inte så församlingen ordnar på så sätt att man betalar till församlingen. Församlingen tills vidare ger till fattiga människor. Vi här mest brukar betala till församlingen sen församlingen har speciella egna konton. Sen skickar det vidare till ... Bombay ... *namnet på internationella organisation* dom har olika aktivitet i Indien, Pakistan, Afrika de skickar vidare till behövande.

Jag: Hur finansieras själva den här lokalen? Är det statligt eller är det församlingsmedlemmar som ger bidrag för att hålla igång verksamheten eller får man pengar utomlands ifrån?

I: Det är olika sorters resurser. När vi köpte den här byggnaden kostade den ungefär fem miljoner att köpa. Så vi gick runt om i hela världen Afrika, Pakistan, Indien, England, Nordamerika, så vi samlade pengar. Men vi fick mycket lite av staten. Just nu driftkostnader det mesta kommer ifrån medlemsavgifter. Ungefär medlemsavgift varje familj ett hundra femtio kronor.

Jag: I månaden eller?

I: I månaden, dom betalar regelbundet. Så det blir ungefär hundra tusen svenska kronor och sen får vi mellan trettio till femtio bidrag från staten som kallas SS stöd. Det finns en organisation som ger bidrag till religiösa församlingar och det är lite sen vi får lite från ABF också därför vi undervisar barn så dom ger lite. På det sättet ungefär hundrasextio, hundraåttio tusen i insamlade pengar för kostnader.

Jag: Hur många medlemmar är det? Räknas man till medlem, blir man liksom ansluten till en speciell vi säger som dom går här? Hör dom hit liksom är de anslutna hit eller?

I: Det finns bara två villkor, en han eller hon måste vara shia muslim och andra att måste betala avgiften regelbundet.

Jag: Hur många medlemmar är det här?

I: Ungefär dom som betalar hundratjugo familjer eller betalar varje månad regelbundet. Sen vi har stora aktiviteter, högtider, då kommer många som när det gäller religiösa aktiviteter vi ställer inte dom kraven. då är dörren öppen och dom kan komma hit vem som helst till och med icke muslimer kan komma hit och från andra sekter och från Islam också Sunniter Dom också kan komma lyssna att delta i aktiviteter. Själva valet i styrelsen då man måste vara shia muslim och betala medlemsavgift.

Jag: Vilka är dina uppgifter är dina uppgifter här i församlingen?

I: Ja det är olika uppgifter, först och främst jag måste sköta religiösa biten. Liksom jag leder fredagsbönen som Iman. Sen föreläsningar sen undervisa koran till barn. Sen om de har några sociala problem liksom äktenskap någonting då dom kommer till mig och vill ha råd. Jag ger råd och försöker lösa problemen. Den här religiösa biten allt jag som jag sköter.

Jag. Ja, Just det

I: Vi har ungefär tvåhundra tillfällen per år. Så vi har varje fredag föreläsning och andra dagar men varje fredag föreläsning. Sen vi har liksom allmänt alltid inte lett imamens födelsedag, bortgångstillfälle. Vi har här Trettio dagar i Ramadan så ungefär tvåhundra tillfällen aktiviteter här men mest religiösa aktivister jag som leder.

Jag: Koranskolan det var du som ledde den, kvinnor och koranskolan. Du leder även, är det du som leder den för kvinnor också eller är det en kvinna som är. Vilket är bäst om det är står en kvinna eller en man som leder koranskolan för kvinnor exempelvis.

I.: När det gäller koranskolan det är till exempel någon gräns där det står en kvinna eller man. Då liksom varje dag måndag till torsdag fem dagar, fyra dagar om veckan jag undervisar barnen här. Så det kommer flickor och pojkar alla. kommer och besöker så det är inte nån sån viktigt det måste vara till kvinnor kvinnlig ledare under dom tar hänsyn några saker. Måste vara i måste vara respektera barn respekterad ledare, respektera det här stället. Det är ställda krav men annars inte. Vi har liksom fyra dagar om veckan koranklass måndag till torsdag tre till sex tre timmar sen söndagar också söndagar elva till halv tre.

Jag: Vilket språk, när det är så många nationaliteter vilket språk har man, när du har exempelvis fredagsbön vilket språk används då?

I: Vi har, Vi använder liksom olika språk när det är föreläsningar som jag brukar läsa. Då är det mesta på Urdu. Därför alla förstår Urdu. Det är en tradition tillbaka hundra år så saker brukar vara i Urdu språk. Men vi har andra tillfällen, andra program till barn och dom kan inte bra Urdu så vi brukar föreläsa på Svenska. Men vårt officiellt språk liksom alla styrelsemöten och protokoll allting brukar vara på engelska. Därför att dom flesta de flesta av dom är utbildade på engelsk språk. Så allting liksom kontor och alla papper är på engelska.

Jag: Vilken är din roll i församlingen. Det har du ju svarat ganska bra på. Andlig ledare vi säger teologiska frågor exempelvis om det är någon som har. Kommer man till dig då och diskuterar frågor, tvivel eller man har frågor då är det dig man pratar med?

I: Precis det är så att man de mesta föreläsningen tillhör religion teologi etik och moral. Och som sagt sen om det uppstår någon fråga, frågor om någonting då går man alltid hit och sitter här och diskuterar sen om dom behöver handledning så då liksom om religiösa rules, vad ska man säga?

Jag: Regler

I: Regler, till exempel fasta och sådana saker också då de kommer och frågar mig. Så alla andliga frågor liksom religiösa då dom brukar komma till mig.

Jag: Hur ser du på din roll i församlingen,. Det kanske är en konstig fråga det förstår jag. Jag vet inte hur jag skall utveckla.

I: Jag ser både god och dålig både ock. Bra på det sättet att jag själv är nöjd med min roll jag gör någonting som måste göras ska göras det är bra liksom till mig är det andligen att andligen är viktigare än det materiella så jag tillhör till de andliga frågor till gud och religion. Som jag har intresse för det. Det är bra och jag tror det är bra. Men andra dålig på sätt att det är lite du vet, man känner sig stränga att du skall inte göra några saker så det är lite ibland, ibland några medlemmar ställer konstiga frågor och dom vill ha lite konstiga förväntningar som man blir lite känns lite dåligt. Så på det sättet jag tror både god och både dålig.

Jag: Som du sa tidigare. Vi säger om att exempelvis att någon av medlemmarna har problem så kommer de till dig. Brukar dom följa om vi säger att ni har en diskussion. du har någon slags rådgivning skulle man kunna säga. Brukar dom lyssna på eller blir det liksom, väger ditt dina ord tungt, förstår du hur jag menar?

I: Precis, Det är så, Jag tror att de brukar acceptera sextio till sjuttio procent

Jag. Ja, just det

I: Dom som verkligen vill ha svar på deras frågor eller dom vill komma nån resultat dom är efter nån faktum när dom hör deras riktiga eller någonting då dom brukar följa. Sen det finns andra folk dom kommer bara liksom fråga ställer frågor bara dom vill ha liksom en underhållning, entertainment dom är inte seriös och så dom följer inte bara inte kommer slå sig tid eller sitta här. De mesta är nog att dom som kommer vill ha rådgivning.

Telefon ringer, intervjun avbryts ...

Jag: Då stänger jag av här,

Jag: Då återupptar vi intervju här, Då skall vi se här, Då dök det ju upp en fråga direkt här jag tänkte på exempelvis vigsel är det någonting du förrättar också.

I: Ja, När det gäller vigsel och liksom skilsmässa då det är jag som har ansvar både religiösa sätt och på statliga svenska sätt. Därför att jag är godkänd vigselförrättare har fått det här tillståndet från kammarkollegium så sedan nittiosju jag är vigselförrättare på islamiska och på svenska sätt både och så det är jag som sköter den här biten också. Och skilsmässa också på Islamiska sätt men måste vara på svenska sätt också det är bara det är bara att man måste gå till tingsrätten. Jag har inte rätt på svenska sätt utföra skilsmässa, men islamiska sätt de måste komma här efter de har varit på tingsrätten måste komma här också.

Jag: Hur tror du att en man i din ställning i en församling ser på, om dom har funderat på inom tolv imams shia. Hur ser dom ser på en svensk. Hur dom skulle se på din roll, förstår du hur jag menar, Om vi tar en Iman i Iran hur han ser på din roll, Och hur ser du på hans roll tror du att det finns skillnader i och med att det är långt avstånd. Tror du att det finns skillnader på hur ni ser på eran roll i församlingen om man säger så.

I: Du menar nån Iman som är i Iran eller nån muslimsk land och en Iman som är i Sverige vad är skillnad mellan dom?

Jag: Ja, tror du att eran roll är olika skiljer det sig mycket eller skiljer dig sig inte alls eller?

I: Inte, det är två saker när det gäller liksom själva utbildning och religiösa krav då är det inte så stor skillnad. Så liksom religion säger att Iman måste vara utbildad inom Islam, Iman måste vara kunnig, Iman måste vara. Hans karaktär måste vara god inte liksom alkoholist eller han gör dåliga saker det är samma sak där i Iran som här. Men, när det gäller religiösa roll så det är ganska skillnad, så här man kan inte leva så under verkliga idea. Liksom Iran här måste vara lite större syn på samhället så det tror jag. Liksom till exempel du ha sett det en Iman går inte ut utan det här turban eller fullständig.

Jag: Det är sant det.

I: Men här jag kan inte göra så jag brukar också ha sådan klänning men endast när det är koran här när jag leder barn och föreläser så brukar jag ha den också allting. Men jag kan inte gå ut med den här sådana saker. Ja det hjälper om man har lite andra utbildningar så som jag har från universitet och olika språk också så det hjälper att förstå samhället liksom här så finns några Iman också dom har bott här i tio år, tjugo år och kan inte svenska då är lite svårt att förstå samhället och andra också inställningar så jag menar om man har lite språk och mycket dåligt bättre kan förstå samhället förstå dom andra olika etniska grupper också. Så på vissa sätt är det samma och på vissa sätt är det olika.

Jag: ja, just det. Tror du att det är lättare att vara exempelvis Iman i ett muslimskt land vi säger som Iran vi tar det som exempel än att vara som i din ställning nu i Sverige. För jag menar Sverige och svenskarna är ju ganska sekulariserade. Dom är ju inte så jätte religiösa.

I: På vissa sätt lättare liksom.

Jag: Här i Sverige eller i Iran?

I: Jag tror det i Iran på vissa sätt att man behöver inte kolla allting att det är egentlig Islam att det är till exempel liksom man vill att maten så det är islamiska regler det måste vara halal. Så man kan inte yttra liksom någonting som innehåller gris eller animaliskt fett sådana saker. I Iran där man behöver inte bry sig om det är halal eller alla är halal. Men andra sätt här också jag tror är ganska bra tror det att det är lite grann liksom att man måste kämpa mycket så mycket med präster där måste jobba hårt liksom en konkurrens där.

Jag: Jag förstår

I: Här inte så mycket, sen sociala saker också bättre här än i Iran liksom på ekonomisk sätt miljö, här var en bryr sig om sig om du ställer inte nån problem andra också ställer inte till dig också så vissa sätt det här det är lite frihet man känner på vissa sätt där. Så det är svårt att tillfredsställa här om har och där.

Jag: Då tackar jag så hemskt mycket, tack så mycket!

I: Det gör inget.